

Rada Doskonałości Naukowej 00-901 Warszawa, pl. Defilad 1 Dział Kancelaryjny WPLYNEŁO (RPW)	
30. 01. 2025	
Znak sprawy:	
Podpis: 	Zał.

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie
ul. Michała Oczapowskiego 2
10-719 Olsztyn

za pośrednictwem:
Rady Doskonałości Naukowej
pl. Defilad 1
00-901 Warszawa
(Pałac Kultury i Nauki, p. XXIV, pok. 2401)

dr Tomasz Żurawlew
Instytut Językoznawstwa / Katedra Języka Niemieckiego
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wniosek

z dnia *30 stycznia 2025 roku*

o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie¹: **językoznawstwo**.

Określenie osiągnięcia naukowego będącego podstawą ubiegania się o nadanie stopnia
doktora habilitowanego

monografia naukowa: *Styl poetycki Cypriana Norwida w przekładzie na język niemiecki.
Studium teorii i praktyki translacji wiersza.*

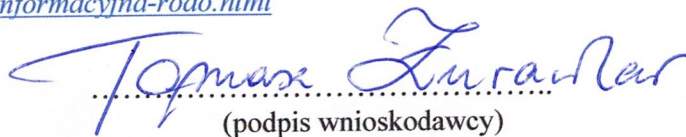
Wnioskuje – na podstawie art. 221 ust. 10 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie
wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 zm.) – aby komisja habilitacyjna podejmowała
uchwałę w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w głosowaniu **tajnym/jawnym**^{*2}.

Zostałem poinformowany, że:

*Administratorem w odniesieniu do danych osobowych pozyskanych w ramach postępowania w
sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego jest Przewodniczący Rady Doskonałości Naukowej
z siedzibą w Warszawie (pl. Defilad 1, XXIV piętro, 00-901 Warszawa).*

*Kontakt za pośrednictwem e-mail: kancelaria@rdn.gov.pl, tel. 22 656 60 98 lub w siedzibie organu.
Dane osobowe będą przetwarzane w oparciu o przesłankę wskazaną w art. 6 ust. 1 lit. c)
Rozporządzenia UE 2016/679 z dnia z dnia 27 kwietnia 2016 r. w związku z art. 220 - 221 oraz art.
232 – 240 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, w celu
przeprowadzenie postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego oraz realizacji praw i
obowiązków oraz środków odwoławczych przewidzianych w tym postępowaniu.*

*Szczegółowa informacja na temat przetwarzania danych osobowych w postępowaniu dostępna jest
na stronie www.rdn.gov.pl/klauzula-informacyjna-rodo.html*

(podpis wnioskodawcy)

¹ Klasyfikacja dziedzin i dyscyplin wg. rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września
2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin w zakresie sztuki (Dz. U. z 2018 r. poz.
1818).

² * Niepotrzebne skreślić.

Autoreferat

1. **Imię i nazwisko:** Tomasz Żurawlew
2. **Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej**
 - tytuł magistra filologii germańskiej uzyskany na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w roku 2002. Tytuł pracy magisterskiej: *Transformationen in der Übertragung der ausgewählten Grimms Volksmärchen ins Polnische*. Promotor pracy: prof. dr Jaroslav Dowhopołyj;
 - stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie językoznawstwa nadany na Wydziale Filologiczno-Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego w roku 2008. Tytuł rozprawy doktorskiej: *Poetyka ironii w twórczości Wisławy Szymborskiej w oryginale oraz przekładach Karla Dedeciusa*. Promotor pracy: prof. dr hab. Andrzej Kątny; recenzenci: dr hab. Ewa Żebrowska, prof. UWM oraz dr hab. Krzysztof Hejwowski.
3. **Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych**
 - od 2008 roku do dziś – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Instytut Językoznawstwa, Katedra Języka Niemieckiego (do 2020 roku Katedra Filologii Germańskiej);
 - w latach 2008-2011 wykładowca w Pomorskiej Wyższej Szkole Humanistycznej w Gdyni na kierunku Filologia Germańska.
4. **Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.**

Wszystkie informacje zawarte w poniższym autoreferacie dotyczą osiągnięć z okresu rozpoczynającego swój bieg po uzyskaniu przeze mnie stopnia doktora

Moim najnowszym osiągnięciem naukowym jest monografia habilitacyjna: *Styl poetycki Cypriana Norwida w przekładzie na język niemiecki. Studium teorii i praktyki translacji wiersza*, Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2024; 432 str.; ISBN: 978-83-242-4115-6.

Monografia ta wpisuje się w jeden z obszarów mojej działalności naukowej – przekładoznawstwo, w którym szczególną uwagę skupiam na zagadnieniach związanych z przekładem artystycznym.

a. omówienie rozprawy habilitacyjnej

Jednym z głównych celów monografii było stworzenie translatologicznej koncepcji stylu artystycznego, która mogłaby wypełnić obecną w przekładoznawstwie lukę epistemiczną w obszarze definiowania stylu w przekładzie, nazywania jego funkcji oraz w zakresie wiedzy dotyczącej sposobu badania relacji, jaka wiąże styl translatu ze stylem oryginału. Do poszukiwania odpowiedzi na pytania, czym jest styl jako kategoria lingwistyki przekładu wiersza, jakie pełni funkcje w tłumaczeniu oraz jak badać związek stylu przekładu ze stylem tekstu wyjściowego wybrałem tłumaczenia na język niemiecki poezji jednego z najczęściej cytowanych w polskim piśmiennictwie twórców okresu romantyzmu – Cypriana Norwida. Wybór przekładów jego wierszy był nieprzypadkowy. Otóż poeta od dziesięcioleci uważany jest w polskiej teorii literatury oraz badaniach z obszaru idiolektu pisarzy za twórcę, którego sposób użycia języka wyraźnie przekracza wszelkie konwencje stylistyczne. Uznałem wobec tego, że analiza tłumaczeń jego poezji będzie najwłaściwszym sposobem podjęcia próby odpowiedzi na wspomniane pytania. Nie były to jednak pytania jedyne, gdyż drugim ważnym celem moich badań było określenie miarodajnych strategii przekładu tych kategorii stylu poety, które zgodnie z ustaleniami Teresy Skubalanki są dla jego poetyki najbardziej charakterystyczne. Wedle autorki należą do nich: (1) neologiczność, (2) przemilczanie, niedomówienie i aluzja, (3) paraboliczność, (3) hieratyczność, (4) ironia oraz (5) kategoria leksykalno-semantyczna pola pejzażu kosmicznego¹. Rozpoznanie badaczki przyjąłem za podstawę analiz, ponieważ w mojej ocenie jej opis poetyckiego stylu Norwida obejmuje szerszy horyzont poznawczy. Uczona zawarła w swojej charakterystyce nie tylko to, co łączy kategorie jego stylu ze stylem innych twórców romantyzmu, lecz również przedstawiła Norwidową poetykę w relacji do realiów XIX-wiecznej polszczyzny. Trzeba tu od razu podkreślić, że z oczywistych względów nie było możliwe zwrócenie uwagi na wszystkie sposoby przejawiania się wspomnianych kategorii w poetyckiej twórczości autora i jej przekładach. Konieczność respektowania miar publikacyjnych warunkowała wybór czterech utworów – jednak najbardziej reprezentatywnych dla stylu poety. Są to wiersze pt. *Moja piosnka (II)*, *Bema pamięci żałobny-rapsod*, *Nerwy* oraz *Krzyż i dziecko*. Analiza serii ich przekładów przyniosła zatem wiedzę sprowadzalną do podstaw funkcjonowania

¹ T. Skubalanka, *Styl poetycki Norwida ze stanowiska historycznego*, w: tejsze, *Mickiewicz, Słowacki, Norwid. Studia nad językiem i stylem*, Lublin 1997, s. 144-162, tu: s. 150-159.

wymienionych wyżej kategorii, innymi słowy węzłowych aspektów ich słownej materializacji w tekście wyjściowym i docelowym. Sądzę jednak, że zgłębiona wiedza, określając kluczowe warunki i korzystne strategie przekładu ironii, paraboliczności, hieratyczności itd., będzie poznawczo użyteczna nie tylko dla tych, których zajmuje problem tłumaczenia stylowych cech poezji samego Norwida, lecz również przyniesie poznawczą korzyść tym wszystkim, których interesuje kwestia translacji znaków stylowości liryki w sensie najbardziej ogólnym.

Monografia podzielona jest na dwie części – teoretyczną: *Teoretyczne zaplecze badawcze* oraz praktyczną: *Tłumacze wobec stylu Cypriana Norwida w przekładzie wybranych wierszy*. Na końcu oprócz obszernej bibliografii źródeł i opracowań, z których korzystałem, znajduje się również wykaz wszystkich znanych mi przekładów twórczości Cypriana Norwida ogłoszonych drukiem w minionych dziesięcioleciach. Publikacja wychodzi więc naprzeciw potrzebie dostrzeżenia wysiłku jego tłumaczy – od Alberta Weissa, który jeszcze w XIX stuleciu nadał bieg historii Norwidowym przekładom na język niemiecki, przez m.in. Hermanna Buddensiega, Hansa-Petera Hoelscher-Obermaiera, po Rolfa Fiegutha czy Petera Gehrsicha.

Osiągnięcie celów okazało się możliwe na skutek wdrożenia odpowiedniej metody badań, szczegółowo opisanej we wstępie monografii i polecanej przeze mnie do wykorzystywania np. w działalności krytyków i dydaktyków przekładu poezji, których interesuje relacja wiążąca styl tekstu docelowego ze stylem tekstu wyjściowego. Skuteczność tej metody potwierdziły konkluzje, a wiąże się ona ściśle z koniecznością dotarcia do możliwie jak największej liczby analiz i interpretacji oryginału, które w procesie historyczno-literackim powstały w piśmiennictwie kultury wyjściowej. Podstawy tej metody wyjaśniła jakiś czas temu Agata Brajerska-Mazur, określając ją w swoich badaniach mianem metody *kateny*². Ponieważ jednak cele autorki znacząco różniły się od priorytetów założonych przeze mnie, musiałem opisaną przez nią metodę przekonstruować tak, by nowa odmiana tejże dobrze służyła nie tylko osiągnięciu moich celów, lecz również stanowiła – m.in. w obszarze wspomnianej dydaktyki i krytyki przekładu poezji – skuteczne narzędzie opisu stylu tłumaczenia w relacji do stylu oryginału. Metoda, którą opracowałem, przeznaczona jest zatem dla tych wszystkich, którzy traktują przekład jako związany z tekstem wyjściowym obiekt interpretacji. Zakłada ona porównanie istniejących translatów tego samego utworu dokonanych przez różnych tłumaczy, co pozwala wyodrębnić korzystne strategie transferu danej kategorii stylu autora (m.in. spośród strategii mniej udanych). Przede wszystkim jednak

² A. Brajerska-Mazur, *Katena w badaniu i ocenie przekładów poezji współczesnej*, w: *Translatio i literatura*, red. A. Kukułka-Wojtasik, Warszawa 2011, s. 27-34.

obliguje ona, jak już wspomniano, do tego, by zebrać istotne komentarze tekstu oryginału, które w procesie historycznoliterackim wokół niego narosły, gdyż z jednej strony umożliwia to szeroki ogląd tegoż, z drugiej – skutkuje wysokim stopniem obiektywizacji opisu.

Opracowana względem założonych celów metoda *kateny* warunkowała kolejne kroki. Otóż zebrane przeze mnie, poznawczo cenne uwagi o danym utworze zestawiałem następnie wedle kryterium ogólnofilologicznego oraz stylistyczno-językowego. Poziom ogólnofilologiczny rozumiałem w perspektywie syntetyzującej sens tekstu wyjściowego, przedstawiającej jego motywację oraz wiążące się z nim pozatekstowe realia – innymi słowy w optyce postrzegania ogólnych czynników związanych z powstaniem i treścią tegoż. Natomiast poziom stylistyczno-językowy oznaczał dla mnie namysł *stricte* szczegółowy nad sposobem użycia języka w określonym wierszu, krystalizującym jego styl. Taki sposób postępowania metodologicznego ułatwił mi uwydatnienie wagi stylu artystycznego dla refleksji przekładoznawczej, utorował drogę do zdobycia wiedzy o pożądanym transferze międzyjęzykowego transferu stylu samego Norwida i ostatecznie wsparł proces określania funkcjonalności stylu w przekładzie wiersza. Warto zaznaczyć, że przeprowadzane analizy skorzystały w pewnym sensie z faktu „rywalizacji” tłumaczeń danego utworu współistniejących w serii.

b. szczególne osiągnięcia i wnioski w odniesieniu do rozprawy habilitacyjnej

Jakie wnioski w zakresie transferu poszczególnych kategorii stylu Cypriana Norwida udało się sprecyzować? Jak już wspomniano, jedna z nich obejmuje znaki przemilczeń, niedomówień i aluzji. Udało się ustalić, że kiedy tłumacz ma do czynienia z dwoma pierwszymi, przybierającymi w tekście wyjściowym formę wyrazów intencjonalnie nieostrych, może po analizie ich kontekstowych uwarunkowań wziąć pod uwagę opisaną w mojej książce strategię gramatyzacji. Polega ona na zastosowaniu względem „przemilczających” stylistemów oryginału jednostek rzeczownikowych z rodzajnikiem nieokreślonym lub form nominalizowanych, którym systemowo przysługuje rodzaj nijaki. Skorzystanie z tej możliwości musi być oczywiście poprzedzone pogłębionymi czynnościami interpretacyjnymi. Wydaje się jednak, że zastane w przekładach owocne fakty transferu konkretnych przemilczeń z wykorzystaniem wyżej określonego potencjału niemieczyny winny pozostawać ważnym tropem dla działań tłumaczy w zakresie rekonstrukcji ogólnie rozumianej kategorii utajniania sensów w stylu Norwida. Zawsze wtedy, gdy kategorię tę określa lub współokreśla w oryginale rzeczownik o znaczeniu planowo tuszującym jakąś treść, język niemiecki podsuwa tłumaczom rozwiązania w zakresie nieokreśloności

rodzajnika danego translemu lub sybstantywizacji konkretnej formy nierzeczownikowej (np. przymiotnika), której rodzaj nijaki może dość skutecznie zawoalować – na tle odpowiednio odtwarzanego kontekstu – dany sens. Trzeba wziąć pod uwagę to jeszcze, iż Norwidowskie przemilczenia i niedomówienia bardzo często kryją się w tekście oryginału za myślnikami i wielokropkami. Jako takie winny sterować uwagą tłumacza tak samo, jak werbalne znaki stylu wiersza. Zaniechanie ich transferu czy zamiana na inny znak interpunkcyjny będzie zapewne świadczyć o niepełnej wiedzy tłumacza na temat ich semantycznej funkcjonalności. Niezależnie od tego, czy tworzą kategorię samodzielną czy subkategorię innej wartości stylu danego utworu, nigdy nie są one u Norwida przypadkiem i należy o tym pamiętać. Jeśli na przykład konstytuują kategorię ironii, to nie możemy nie uznać, że przeniesione do translatu będą miały swój istotny udział w sygnalizowaniu jego rzeczywistego znaczenia w relacji do znaczenia pozorowanego.

Istotne ustalenia dało się również podjąć w zakresie transferu kategorii aluzyjności stylu Norwida. W tym kontekście odniosę się tu głównie do opisanej w moich badaniach strategii polegającej na stosowaniu (zgodnie z intencją poety) dosłownego odwołania w przekładzie do określonego intertekstu, tj. użyciu konkretnej jednostki, konstruującej daną w nim myśl. Dowiodłem, że bezpośredni tryb sygnalizowania intertekstualnych nawiązań ma swój ważny atut nie tylko w organizowaniu spójności formy i treści tłumaczenia, lecz również w efektywnym wskazywaniu na relację, która wiąże przekład z innymi tekstami kultury. Jeśli określony intertekst obejmuje pole czytelnicznych doświadczeń zarówno odbiorców oryginału, jak i translatu, wówczas okazji takiej niepodobna nie wykorzystać w artystycznym i znaczeniowym sfunkcjonalizowaniu przekładu wiersza. Ustaliłem ponadto, że dostrzegalna za sprawą bezpośredniej realizacji słownej literacka aluzja, pozostając w zgodzie z twórczym zamiarem tłumaczonego poety, pogłębia niewątpliwie odtworzony sens – a w przypadku, gdy funkcjonuje jako subkategoria innej wartości poetyki Norwida, np. hieratyczności, umacnia jego ekspresywny charakter. Opisując w książce problem transferu kategorii aluzyjności, podkreśliłem to jeszcze, że często skazana jest ona w tłumaczeniach na niebyt, jeśli obejmuje relacje z utworami znanymi wyłącznie w kulturze wyjściowej. Wprawdzie w minionych dziesięcioleciach teoria tłumaczenia literackiego wskazywała na to rozpoznanie wielokrotnie, jednak zazwyczaj abstrahowano w tym aspekcie od fenomenu stylu jako struktury dla kategorii aluzyjności konstytutywnej. Tymczasem moje badania potwierdzają, że nie tekst jako taki ją ostatecznie krystalizuje, lecz właśnie jego styl, stanowiąc w translacie podstawę poznania swoistej i niepowtarzalnej istoty mowy tłumaczonego autora.

Jeśli chodzi o pożądane strategie transferu kategorii hieratyczności stylu Norwida, udało się w pierwszej kolejności ustalić potrzebę czujności tłumacza względem translacji treści, które z uwagi na podjęty przez autora motyw mogą wydawać się określane przez modus powagi. Badania konkretnych przypadków translatorskich pozwoliły stwierdzić istotną, choć dość oczywistą prawidłowość. Otóż niezależnie od tego, że określona rzeczywistość, do której poeta czyni odniesienia, pozwala się rozpoznać jako przynależna do sfery podniosłości, dopiero kontekst i tryb słownej realizacji tych odniesień winien decydować o sposobie rekonstrukcji sensu w przekładzie. A skoro procedura identyfikacyjna zjawisk konstytuujących w tekście kategorię hieratyczności musi polegać na ustaleniu właściwego im kontekstu, doprecyzowałem pożądany zakres jego rozumienia. Otóż przeprowadzone analizy utwierdziły mnie w przekonaniu, że translacja warunkowanej przez hieratyczność wypowiedzi lirycznej zakłada szerokie ujmowanie kontekstu, tzn. uwzględniające nie tylko językowy i tekstowy wymiar tegoż, lecz również ontologiczny i kulturowy. Szczególnie zwróciłem uwagę na to, że tak rozumiany kontekst odgrywa istotną rolę nie tylko we właściwym odczytaniu wiersza, lecz także w interpretacji znaczeniowej konkretnego słowa, którą tłumacz przeprowadza nierzadko już we wstępnej fazie działań translatorskich. Chodzi o to, że obsługująca kategorię hieratyczności jednostka leksykalna jako wpisana w kontekst oryginału może przywoływać sensy nieposiadające wyraźnych poświadczeń leksykograficznych w języku kultury wyjściowej, ale ważne dla pełniejszego odczytania hieratycznie motywowanej narracji w dziele. W związku z tym zwróciłem we wnioskach uwagę na to, że słowo w wypowiedzi warunkowanej wzniosłością przynagla tłumacza do tego, by nie redukował jego znaczenia do najważniejszych cech dyferencjalnych czy ogólnych modeli konceptualnych, lecz poprzez analizę kontekstu jego użycia w wierszu rozpoznał sensy zawołowane, ukryte w potencji wyrażania ekspresywności.

Zarówno udane, jak i mniej korzystane strategie niektórych tłumaczy względem Norwidowej kategorii hieratyczności niewątpliwie uświadamiają konieczność zaangażowanej pracy nad językiem przekładu. We wnioskach podkreśliłem, że potrzeba ta ujawnia się tym bardziej wtedy, kiedy tłumacz podejmuje trud przekładu wiersza determinowanego poprzez udział wyspecjalizowanych mechanizmów obrazowania, środków symbolizacji czy leksemów uruchamiających na tle podniosłego kontekstu konotacje wartościujące (tekstowe i kulturowe). Przypadek hieratycznych użyczeń języka przez Norwida przybliża taką konieczność ze zdwojoną siłą, ujawniając w pierwszej kolejności wymóg ustalenia modalności językowej, która w tekście wyjściowym określa sposób mówienia podmiotu. Przeprowadzone analizy pozwoliły mi stwierdzić, że rozpoznany w słowach a także kategoriach ich fleksyjnej oraz

składniowej materializacji stosunek osoby mówiącej do rzeczywistości nie może nie stanowić podstawy dla poszczególnych faz operacji stylistycznych w procesie przekładu hieratycznego wiersza. Doszedłem do wniosku, że o efektywności tych operacji będzie decydował nie tylko ich leksykalny charakter, lecz również – w tym samym stopniu – charakter gramatyczny. Ten ostatni pozwoli rozpoznać wysoki ton mówienia m.in. po tym, jak w tekście docelowym zostanie zrekonstruowana składnia. Dlatego rozpoznanie możliwości fundowanych przez zakres norm składniowych języka docelowego określiłem w sformułowanych konkluzjach jako priorytet w odnośnych działaniach przekładowych. Badania potwierdziły ponadto, że potencjał doświadczenia kategorii hieratyczności w recepcji przekładów wierszy Norwida zależy od stopnia wierności tłumacza względem archaicznie nacechowanych leksykalnych i gramatycznych środków wyrazu, która – rzecz jasna – warunkowana jest możliwościami języka docelowego. Poszukiwanie dla archaicznych form wysłowienia rozwiązań alternatywnych w historycznym rezerwuarze środków języka przekładu uznałem w związku z tym za istotny element realizowania odpowiedniości stylistycznej, ale także wskazywania odbiorcom translatu na ciągłość rozwoju docelowej kultury mowy poetyckiej.

W badaniach międzyjęzykowego transferu kategorii hieratyczności stylu Norwida udało się wykryć i opisać jeszcze jedną ważną prawidłowość. Otóż podjęte analizy doprowadziły mnie do wniosku, że jest to taka właściwość poetyki jego wierszy, w relacji do której inne kategorie mogą tracić swój autonomiczny charakter, stając się składnikami jej ekspresywnego oddziaływania na rozumienie sensu. Nasunął się w związku z tym następujący wniosek: jeśli tłumacz dostrzeże, że któraś z Norwidowych kategorii stylu staje się w oryginale subkategorią innej, wówczas proces jej rekonstrukcji w przekładzie musi zakładać wykrycie względnie stworzenie w docelowym systemie językowo-kulturowym rozwiązania wykazującego potencjał do modelowania znaczenia wedle dyrektyw głównego ujęcia kategoriałnego.

Kolejną ważną kategorię stylu Norwida, której owocne strategie przekładu zostały przeze mnie opisane, stanowi ironia. Analizy jej transferu dokonane przez poszczególnych tłumaczy pozwoliły stwierdzić, że najbardziej optymalne w procesie jej rekonstrukcji okazały się strategie, w których szczególnie uważano, by w akcie przekładu nie doszło do modyfikacji sensów pozostających w oryginale pod wpływem oddziaływania skali ironicznego napięcia. Udało mi się ustalić, że w tych fragmentach oryginału, w których autor inicjuje ironiczną mowę nie wprost, interpretacyjna uwaga tłumacza winna być bardzo wyostrożona, gdyż każdy element semantycznej konstrukcji bierze udział w mentalnej „grze” – ściśle zależnej od punktu widzenia podmiotu mówiącego. Rezultaty badań ujawniły, że opuszczenie w

tłumaczeniu któregoś z tych elementów, niedostrzeżenie funkcji znaczenia danego wyrazu, czy niedointerpretowanie określonej sekwencji może mieć negatywny wpływ na adekwatne odtworzenie perspektywy zapatrywań ironisty na opisywane przezeń fakty. Ustaliłem, że dzieje się tak dlatego, ponieważ przekład ironii zawsze wiąże się z przekazem sensów, które określone realia przywołują echem – na podstawie zrodzonych w przestrzeni mentalnej podmiotu sugestii obrazów i postaw. A echo ma to do siebie, że od określonej decyzji tłumacza odbija „fale” – uaktywnia konkretne skojarzenia, nie pozostając bez wpływu na proces odbiorczy. Dlatego ważne w działaniach przekładowych pozostaje określenie pragmatyczno-semantycznego zakresu tego przywoływania i wyłączenie z rekonstruowanego pola napięcia tych elementów, które mogą zniekształcać perspektywę negatywnego wartościowania świata przez podmiot mówiący. We wnioskach uściśliłem, że w bezpośredniej zależności od niej pozytywnie wypadają te zabiegi tłumaczy, za pomocą których odtwarzają oni znaczenie pozorowane przy jednoczesnym sygnalizowaniu znaczenia rzeczywistego, stosując najbliższe temu pierwszemu odpowiedniki oraz – pod pewnymi warunkami – elementy w relacji do niego naddane. Warunki te określa funkcja oryginału. Analizując przypadki wysłowienia Norwidowej ironii w przekładach jednego z wierszy stwierdziłem, że jej naddane sygnalizatory pełnią tę funkcję wtedy, gdy są wynikiem dobrego rozeznania zastanych w tekście wyjściowym językowych parametrów punktu widzenia narratora. Inne podjęte przeze mnie ustalenie dotyczy sygnalizowania ironii w przekładzie za pomocą twórczych zabiegów na składni języka docelowego, w wyniku których sama struktura kompozycyjna może w akcie percepcji treści wyzwać charakterystyczny dla ironii ton. Odważne strategie niektórych tłumaczy pozwoliły stwierdzić, że skala wyboru elementów syntaktycznych nadających odtwarzanej grze ironicznej odpowiedni względem oryginału kształt jest w obrębie składniowego systemu niemieckiego bardzo wysoka. Scharakteryzowane przeze mnie takie działania translatorów jak zaniechanie stosowania określonego członu syntaktycznego, operowanie długością jednostki składniowej, czy nawet niezgodne z konwencją języka docelowego przesunięcia wyrazów mogą – jak ustaliłem – na tyle skutecznie warunkować dysponowanie akcentem zdaniowym, że tłumacz osiągnie zamierzony przez autora oryginału ironiczny efekt. Wiele jednak zależy od tego, na ile będzie on świadomy składniowych możliwości sygnalizowania kategorii ironii. O ile na skutek konkretnego wyboru spośród nich uwaga będzie sterowana tak, by prowadzić odbiorców ku perspektywie, z jakiej narrator daje w oryginale wyraz swojej ironicznej postawie, nie pozostaje nic innego jak dane podejście tłumacza do składni oceniać pozytywnie. Do takich wniosków doszedłem, podkreślając jeszcze jeden ważny szczegół. Mianowicie tłumacz

Norwida musi być świadomy tego, że w wielu jego wierszach ironię sygnalizują znaki interpunkcyjne – myślniki i wielokropki. W akcie przekładu winny one kierować interpretacyjną uwagą tak samo jak inne znaki werbalne.

Kolejna kategoria stylu Cypriana Norwida, której strategię przekładu poddałem analizie, odwołuje się do desygnatów związanych z rzeczywistością kosmosu (tzw. kategoria leksykalno-semantyczna pola pejzażu kosmicznego). Przeprowadzone obserwacje jej rekonstrukcji doprowadziły mnie do stwierdzenia, że samo uobecnienie w tłumaczeniu słownictwa z tego pola znaczeniowego bynajmniej nie musi wiązać się ze szczególnymi trudnościami. Leksyka desygnująca obiekty przynależne do sfery zjawisk kosmicznych ('niebo', 'światło', 'gwiazdy', 'księżyc', 'słońce' itd.) jest przecież faktem oczywistym we wszystkich językach. W rezultacie analiz wykrystalizowała się jednak konkretna konkluzja, dopominająca się szczególnej czujności tłumaczy. Otóż opisane doświadczenie transferu wspomianej kategorii stylu poety utwierdziło mnie w przekonaniu, że tłumacz dopiero wtedy adekwatnie przeniesie sens obsługiwany przez „kosmiczne” wyrazy, jeśli rozezna jego kontekstowe nadwyżki w oryginale, a ściślej perspektywę aksjologiczną, z jakiej podmiot ów sens określa, posługując się takim słownictwem. Należy wobec tego mieć świadomość, że przeniesienie do tekstu docelowego tych elementów stylu Norwida, które składają się na kategorię leksykalno-semantyczną pola pejzażu kosmicznego, musi zakładać rozpoznanie związku, jaki ją łączy z wyrażanym w oryginale przez „ja” stosunkiem do rzeczywistości, uwzględniać aksjosferę wysłowienia, jego ewaluacyjny charakter. Badania potwierdziły, że dla skutecznego i przede wszystkim owocnego transferu na inny język tej kategorii stylu poety rozpoznanie to ma podstawowe znaczenie.

Poznawczo cenną wiedzę przyniosły również analizy transferu kategorii paraboliczności stylu Norwida. Otóż określone przeze mnie jako owocne strategie translatorów uświadamiają, że stopień parabolizacji sensu przekładu w pierwszej kolejności zależny jest od sposobu identyfikacji kontekstu przeznaczonej do translacji wypowiedzi poetyckiej, który ją tłumaczowi określa i wyjaśnia. Odzwierciedlające ów sposób przekłady pozwoliły mi stwierdzić, że w przypadku wiersza bazującego na stylistycznej kategorii paraboliczności identyfikacja kontekstu oryginału winna zostać zrelatywizowana do ponadindywidualnego systemu przeświadczeń światopoglądowych, który pośredniczy między autorem wiersza i jego czytelnikami. We wnioskach podkreśliłem w związku z tym, że zadaniem tłumacza jest ustalenie stopnia spójności tego systemu z zespołem idei potencjalnych odbiorców przekładu. Bo jeśli aksjonormatywny model kultury docelowej pozwoli im zrozumieć sens utworu, wówczas wzrasta szansa na jego asymilację w tej

kulturze. Badania przyniosły jednak dodatkowe rozpoznanie, które pomaga zrozumieć, że odkrycie w przekładzie formy parabolicznej ukrytego sensu nie zależy wyłącznie od stopnia wspomianej koherencji. Zrealizowane analizy wyraźnie dowiodły konieczności zrekonstruowania tego sensu tak, by translatorskie rozstrzygnięcia sterowały uwagą odbiorców bez uaktywniania niepożądanych przez oryginał presupozycji. Postulat ten wynika z samej istoty stylu parabolicznego, który konkretyzuje się w tekście zakładającym dedukcję sensu umożliwiającą zaktualizowanie implikowanego przesłania. Jeśli dążeniem tłumacza jest funkcja oryginału, to właśnie przesłanie pozostaje zasadniczą funkcją przekładu parabolicznego wiersza, na co zwróciłem szczególną uwagę. Podkreśliłem jednocześnie, że warunkowana kategorią paraboliczności uniwersalistyczna myśl autora jest zawsze zakotwiczona w wewnętrznej ramie kompozycyjnej, która ujmuje wykreowane w oryginale realia w refleksyjny układ znaczeń. Tłumacz przystępujący do odtworzenia parabolicznego utworu w innym języku winien wobec tego mieć świadomość dwóch składających się na nią semantycznych poziomów oryginału: literalnego i symbolicznego.

Inna konkluzja dotycząca transferu kategorii paraboliczności sprowadza się z kolei do zastanego przeze mnie w niektórych tłumaczeniach faktu, że pod pewnymi warunkami umożliwia ona kategorialne zagęszczenie translatu, tzn. wyrazistsze ukazanie przez tłumacza tych kategorii stylu poety, które w oryginale są słabiej dostrzegalne albo w ogóle nie znalazły w nim swoich językowych eksponentów. Podstawowy warunek takiego zagęszczenia sprowadza się oczywiście do funkcji oryginału, bo to właśnie ona a nie oddalony od niej cel tłumaczenia określa styl, jaki ma się realizować w przekładzie. Stąd sformułowany przeze mnie wniosek, że jeśli wyrazistsza względem oryginału lub w nim nieujawniona obecność w translacie danej kategorii stylu nie zakłóca relacji w płaszczyźnie sensu, to strategię kategorialnego zagęszczania odtwarzanego tekstu można uznać za uzasadnioną. W mojej ocenie słuszność tej strategii racjonalizuje opisana przeze mnie poznawcza funkcja stylu w przekładzie, która wychodzi naprzeciw kognitywnym potrzebom czytelników tłumaczeń dzieł literackich.

Ostatnią właściwością stylu poetyckiego Norwida, która w mojej książce stała się przedmiotem translaticznej refleksji, jest kategoria neologiczności. Przeanalizowane przekłady uświadomiły mi, jak wysoka bywa skala wyzwania, które tłumacz podejmuje, by wskazać na rozpoznaną w tekście wyjściowym oryginalność wypowiedzenia. Na podstawie materii słowa, jakim dysponuje, musi on przecież podjąć próbę kreacji konstruktu wykraczającego poza schemat – w odczuciu odbiorców nowego i na miarę ekspresji poety oryginalnego. Ze względu na obiektywne różnice systemowe nie zawsze się to udaje, choć z

drugiej strony talent tłumaczy potrafi być zadziwiający, co w niejednym tłumaczeniu udało się dostrzec. Szczególną uwagę zwróciłem w moich badaniach na sposób transferu słownych struktur z dywizem. Analizy wykazały, że tłumacze korzystali ze stosunkowo szerokich możliwości słowotwórczego łączenia wyrazów w niemczyźnie za pomocą tego znaku i ta właśnie sposobność pozwoliła mi wysunąć istotny wniosek, dotyczący transferu jego funkcjonalności w określanych nim neologicznych konstrukcjach. Mianowicie udało się stwierdzić, że Norwidowe struktury z dywizem są na przekład wyraźnie „podatne” – o tyle jednak, o ile tłumacz nie będzie się obawiał niekonwencjonalnych działań w procesie ich rekonstrukcji. Przede wszystkim jednak musi on właściwie rozeznąć funkcję łącznika takich struktur w oryginale. Określone jako trafne strategie pozwoliły skonkludować, że świadomość tego, czy jest to funkcja spajająca czy rozdzielająca, ostatecznie wesprze tłumacza w odpowiedniej ekwiwalentyzacji tego typu neologizmów. W poezji Norwida frekwencja ich użycia jest na tyle wysoka, że właściwie należałoby uznać, iż zasadniczo współodpowiadają one za krystalizowanie się stylistycznego wzorca jego tekstów. W każdym razie dopominają się w przekładzie ekwiwalencji funkcjonalnej, tj. nie tylko dokonanej wedle kryterium leksykalnego, lecz również tego, które warunkuje rzeczony funkcje użycia dywizu. Formułując wnioski, zwróciłem szczególną uwagę na to, że w odróżnieniu od myślnika nie jest on znakiem interpunkcyjnym, dlatego w akcie translacji nie może być z nim mylony. Oczywiście możliwości transferu Norwidowskich form z dywizem nie są nieograniczone. Z drugiej strony wykazany czasem dla danej neologicznej realizacji w konkretnym miejscu oryginału brak potencjału strukturalnego w języku docelowym nie zawsze skazywał tłumaczy na porażkę względem takich form. Bardzo trafna okazywała się w tego typu okolicznościach strategia ich kreowania w miejscach nieokreślonych przez oryginał, warunkowanych jednak jego sensem oraz wykrytymi możliwościami języka przekładu. Ustalenia poczynione w podsumowaniach badań pozwoliły również dostrzec w tej strategii możliwość stwarzania innych struktur neologicznych (a więc nie tylko dywizowanych), o ile tylko tłumacz ma twórczy pomysł na zaznaczenie w przekładzie cechy neologiczności idiosylu Norwida.

Jak już była o tym mowa, priorytetem poznawczym moich badań było także sformułowanie translatologicznej koncepcji stylu artystycznego. Analiza piętnastu przekładów składających się na cztery odrębne serie translatorskie pozwoliła mi ją określić w ostatnim rozdziale, a jej funkcjonalność wiąże się z tym, iż może być ona przydatna nie tylko potencjalnym tłumaczom poezji Norwida, których zajmuje pytanie o przekładalność stylowych jakości jego wierszy. Podjęte w niej ustalenia dotyczą stylu rozumianego jako

ogólna kategoria lingwistyki przekładu wiersza, dlatego zakładam, że będą one poznawczo użyteczne dla teoretyków i krytyków translacji liryki w aspekcie ponadjednostkowym.

Zamieszczone w pracy wnioski wieńczące analizy poszczególnych serii tłumaczeń pozwoliły stwierdzić, że styl jest sfunkcjonalizowanym system znakowym, sprowadzającym się w procesie przekładu wiersza przede wszystkim do konkretnych właściwości idiosylu poety. System ten uznałem za konstrukt poznawczy, który stanowiąc odcisniętą w tekście oryginału pochodną tych właściwości – inaczej: kategorii stylistycznych – wyznacza w relacji do niej oraz jego treści funkcję przekładu. Funkcjonalność tego konstrukt w tekście docelowym współzależy wobec tego od stopnia oddziaływania na sens danej kategorii (np. ironii, aluzyjności, neologiczności i innych) i sprowadza się do sposobu, w jaki została ona przetransferowana z tekstu wyjściowego. Badania potwierdziły, że funkcje translologiczne ujmowanego stylu dają się również wyjaśnić poprzez odwołanie do różnych wymiarów poznania, m.in. reguł rządzących percepcją tekstu tłumaczenia i jego przyswajaniem kulturze docelowej, uwarunkowań sięgających przeszłości języka docelowego czy zależności wynikających z procesów sterowania uwagą tłumacza/interpretatora/czytelnika. Ważnym rozpoznanem, któremu w mojej koncepcji dałem wyraz, jest to, że określone kategorie danego stylu osobniczego pozwalają się rozpoznać na różnych poziomach tekstu i/lub płaszczyźnie jego motywacji. Są zatem w swojej istocie niejednorodne i jako takie określają tłumaczowi stylistyczno-językowe ramy czynności translatorskich. Uznałem za zbyt duże uogólnienie, napotykanne w niejednej analizie z zakresu translacji wiersza, że styl tegoż ma charakter słabo uchwytny w przebiegu działań przekładowych. Bo nawet jeśli określona kategoria idiosylu nie znajduje w oryginale swoich eksponentów językowych, gdyż warunkuje przyczynę powstania wiersza lub wchodzi w obszar pragmatycznych oddziaływań na jego sens, to i tak narzuca ona tłumaczowi określoną konceptualizację poprzez sam fakt wysłowienia danych realiów. Dlatego zawsze wtedy, gdy czynność przekładu podejmowana jest ze świadomością wykrystalizowanych – nade wszystko potwierdzonych empirycznie – cech danego stylu osobniczego, a efekty tej świadomości są realnie postrzegalne w tekście tłumaczenia, należy w mojej ocenie przyjąć, że podstawowy warunek translacji świadomej stylistycznie zostaje spełniony.

Przeprowadzone analizy potwierdziły ponadto rozpoznanie, że związek stylu oryginału ze stylem twórcy oraz tradycją poetycką jest dla procesu przekładu liryki zależnością znajdującą swoje uzasadnienie ontyczne i poznawcze. Niedostrzeżenie tej zależności postrzegam w konkluzjach moich analiz jako nieprawidłowość i stwierdzam, że wzajemne sprzężenie wymienionych aspektów winno być rozumiane w tym procesie jako

jedną z jego przyczyn sprawczych, jeśli tłumaczowi przyświeca cel stworzenia przekładu jako związanego z oryginałem obiektu interpretacji. Przygotowanie takiego tłumaczenia ma swoje skutki podmiotowe, tzn. odtwarzany w czynnościach przekładowych styl winien pozostawać kategorią zapośredniczającą światopoglądową i poznawczą postawę poety – nie jego tłumacza. W sformułowanej koncepcji wyrażam stanowisko, że tę powinność determinuje nie tylko wymóg lojalności tłumacza wobec autora, lecz również potrzeby poznawcze odbiorców przekładu oraz racje przemawiające za budzeniem postawy otwartości i tolerancji względem tego, co zrodziła kultura wyjściowa.

Zrealizowane badania pozwalają stwierdzić, że stylistycznie adekwatny przekład wiersza bynajmniej nie oznacza braku śladów stylu tłumacza. Sam fakt jego obecności jako pośrednika w transferze językowo-kulturowym zakłada ich występowanie. Owocne strategie transferu stylowych jakości języka Norwida pomogły mi jednak ustalić warunki neutralizacji oddziaływania tych śladów na odtwarzany w przekładzie sens. Analiza poszczególnych przypadków doprowadziła mnie do wniosku, że ślady stylu tłumacza nie modyfikują sensu oryginału na pewno wtedy, kiedy ten rekonstruował go, kierując się punktem widzenia zapośredniczonym w stylistyczno-językowych parametrach mowy podmiotu lirycznego – jego perspektywą oglądu rzeczywistości. Pokazały to wyraźnie przekłady utworów, w których perspektywa ta sterowała uwagą tłumaczy mierzących się z kategorią ironii, paraboliczności czy hieratyczności. Kontynuując definiowanie fenomenu stylu w aspekcie translologicznym stwierdziłem w związku z tym, że jest on nie tylko konstruktem poznawczym i podmiotowym (w sensie, w jakim wyżej była o tym mowa), lecz również sprowadzalnym do sposobu myślenia i widzenia rzeczy przez osobę mówiącą w oryginale. Stopień rzeczony sprowadzalności zależy już jednak od tłumacza, a ściślej od tego, czy pozwoli się on kierować przez stylistyczno-językowe wykładniki tego sposobu i w relacji do nich – a nie własnego punktu widzenia – podejmie decyzje w zakresie doboru środków wyrazu. Wiedzy na temat tego, jakie decyzje ostatecznie podjął, dostarcza wyszczególniona przeze mnie sprawozdawcza funkcja stylu przekładu. Powód, dla którego należało ją sprecyzować, wyjaśniają między innymi cele dydaktyki i krytyki tłumaczenia literackiego, gdyż to właśnie w tych obszarach praktyczne zainteresowanie relacją, jaka wiąże styl przekładu ze stylem oryginału, jest najbardziej widoczne. W refleksji nad tą funkcją zaznaczam jednak, że styl określonego poety konkretyzuje się w wymiarze sprawozdawczym pierwotnie w tekście wyjściowym. W tym ujęciu stanowi ona pożytek przede wszystkim dla tłumacza, pozwalając mu rozpoznać sposób użycia języka w oryginale, konstytuujący stylowe jakości tekstu. Nie możemy nie uznać, że w przebiegu czynności przekładowych funkcja ta ma charakter

strategiczny. Bez odwołania do niej nie da się zrozumieć w pełni istoty procesu translacji liryki. W tym sensie stanowi ona zasadniczy element sformułowanej przeze mnie translologicznej koncepcji stylu artystycznego.

W dalszych ustaleniach podkreśliłem, że koncepcja ta nie może dotyczyć jedynie form wyrazowych współtworzących treści przeznaczone do przekładu czy też już przełożone. Bynajmniej nie chodzi w niej tylko o fakturę tekstu rozumianą jako zewnętrzny przejaw jego funkcjonowania, którą ma się nierzadko na myśli w rozważaniach istoty transferu określonych jakości stylowych. Moja koncepcja sięga głębiej i ucieka się do postrzegalnego w mowie podmiotu sposobu widzenia realiów w wymiarze przestrzennym i symbolicznym, uświadamiając konieczność namysłu nad transferem wspomnianych już aksjologicznych nacechowań wyrazów – warunkowanych podmiotowością stylu autora. Zdefiniowany przeze mnie w optyce przekładoznawczej styl jest w związku z tym zjawiskiem intersubiektywnym, stanowiącym – oprócz aspektów wcześniej wskazanych – rezultat przyjęcia przez tłumaczonego poetę określonej postawy względem sfery wartości. Niezależnie od tego, jaki typ wartości, sposób i stopień ich uobecniania w tekstach znamionują dany idiosyl, tłumacz zawsze będzie konfrontowany z jakimś rodzajem aksjologicznej orientacji tegoż, odcisniętej w strukturze sensu oryginału. Odbiorcy translatów mogą ją rozpoznać na skutek oddziaływania w akcie recepcji poznawczej funkcji zrekonstruowanego stylu. Opisałem ją jako tę, która odpowiada za rozpoznanie na gruncie docelowym możliwie jak największej liczby składników danej poetyki – a więc nie tylko jej aksjologicznych uwarunkowań. To jednak, ile spośród nich będzie mogło zostać zidentyfikowanych przez odbiorców translatów, zależy w pierwszej kolejności od postawy tłumacza względem eksponujących te składniki kategorii stylistycznych oraz niewątpliwie od liczby objętych przekładem tekstów.

W sformułowanej koncepcji stylu dałem wyraz temu, iż każda kategoria stylistyczna tekstu wyjściowego wyznacza tłumaczowi kierunek decyzji nominacyjnych. Poczynione przeze mnie eksploracje czterech serii translatorskich podpowiedziały mi jednak, że jego decyzje w zakresie składni rekonstruowanej mowy czy fleksyjnych postaci jej wyrazów nie znaczą mniej od postanowień natury leksykalnej. Istotne jest tu znaczenie i jednych, i drugich rozstrzygnięć. Dlatego zastosowanie gramatyki do potrzeb ukazania w przekładzie określonych kategorii stylistycznych uznałem za kwestię w zasadzie bezdyskusyjną. Opisane przypadki udanych strategii odtworzenia kategorii ironii Norwida na przykład za pomocą przesunięć składniowych (wykraczających nieraz poza reguły systemowe), czy też wskazane jako owocne techniki operowania dawną niemiecką fleksją w transferze kategorii hieratyczności pozwalają odbiorcom mojej koncepcji zrozumieć, jak zasadniczy jest wpływ

zasobów gramatyki stylistycznej języka docelowego na możliwość konstytuowania stylowej znakowości tłumaczeń. Odbity w tekście oryginału styl poety winien być wobec tego rozumiany w procesie przekładu nie tylko jako podstawa leksykalnego obrazowania faktów w tłumaczeniu, lecz również jako źródło ich gramatycznej konkretyzacji na poziomie przedstawieniowym.

Jak była o tym mowa wyżej, styl w przekładzie artystycznym określam w ostatnim rozdziale monografii jako konstrukt poznawczy, podmiotowy i sprowadzalny do perspektywy postrzegania realiów przez podmiot mówiący w tekście wyjściowym. W rozważaniach nie pominąłem jednak tej jego właściwości, która odpowiada za włączanie tekstu przekładu w obieg kultury docelowej przy jednoczesnym podtrzymywaniu relacji ze znakowością stylu oryginału. Opisana przeze mnie funkcja inkluzji stylu translatu wiąże się właśnie z tą właściwością, a określiłem ją mianem „elastyczności” – z koniecznym jednak uwyrażeniem faktu, że jest to elastyczność współokreślana przez konwencje kulturowe, wpływające na sposób użycia języka w przekładzie. W mojej wykładni nie oznacza to jednak, że tłumacz, mając do czynienia ze stylem artystycznym, nie może przekraczać granic tych konwencji. Przełamywanie ich uzasadnia skądinąd sam status tego stylu, jego otwartość na oryginalność wysłowienia, inność formy, a nawet rozwiązania dewiacyjne, intencjonalnie deformujące określony kanon stylistyczny kultury odbiorców przekładu. Jeśli więc poeta może być ponad konwencją, to uznałem, że także lojalny wobec niego tłumacz ma takie prawo, choć oczywiście wiąże się ono zawsze z ryzykiem nietrafienia w gusty czytelnicze, przyzwyczajenia czy oczekiwania naznaczone konwencjami docelowymi. Ryzyko takie z natury rzeczy zmniejsza się, gdy w działaniu przekładowym ustalona zostaje względna spójność z nimi. Wtedy też wzrasta potencjał funkcji inkluzji stylu translatu.

Precyzując moją koncepcję, podkreśliłem, że styl przekładu tekstu poetyckiego różni się diametralnie od stylu przekładów tekstów gatunkowo odrębnych. Różnica jest oczywista i polega między innymi na tym, że w translacji liryki dużo łatwiej przychodzi rozpoznanie indywidualnego stylu tłumaczonego autora niż w przekładach tekstów naukowych, popularnonaukowych, publicystycznych czy informacyjnych. Rozpoznając tę różnicę, należy właściwie stwierdzić, że indywidualizacja stylu jest bezpośrednim zadaniem wypowiedzi poetyckiej, a skoro tak, to zadanie tłumacza nie może nie polegać na rekonstrukcji tego wszystkiego, czym rzeczona indywidualizacja poskutkowała w oryginale. Priorytetem pozostaje więc dla niego rozważenie możliwości zwerbalizowania w przekładzie indywidualności poetyki autora w jej różnych aspektach. Jednym z nich może być na pewno kategoria neologiczności, poprzez którą styl danego poety pozwala rozpoznać w tłumaczeniu

swój perswazyjny rys. Wyodrębniona w badaniach perswazyjna funkcja stylu przekładu nie sprowadza się jednak wyłącznie do tej kategorii. Daje się ona zidentyfikować jako rezultat rozmaitych styloodtwórczych rozstrzygnięć tłumacza między innymi także z obszaru rekonstrukcji kategorii pragmatycznych – na przykład ironii czy paraboliczności. Analizując serie przekładów, doszedłem do wniosku, że w akcie recepcji określonego translatu rzeczona funkcja potencjalnie kieruje odbiorcę w stronę odkrycia przesłania tegoż. Sądzę, że każdy utwór poetycki na swój sposób je ujawnia, jest stworzony „po coś”, implikuje określoną myśl przewodnią niezależnie od stopnia jej ważności czy typu wartości, która powołała tę myśl w oryginale. A zatem kiedy ustanowione przez tłumacza ekwiwalenty nabierają cech stylistemów oddziałujących na odtworzony sens lub właściwości pozwalających rozpoznać pragmatyczną wartość tego sensu, wtedy właśnie potencjał swój ujawnia perswazyjna funkcja stylu przekładu.

W przeprowadzonych badaniach określiłem ponadto trzy inne funkcje stylu w przekładzie, do których czyniłem odniesienia, formułując w ósmym rozdziale mojej książki odpowiedź na pytanie, czym ów styl jest jako kategoria lingwistyki tłumaczenia wiersza. Chodzi mianowicie o funkcję retrospekcyjną, funkcję wskazywania na wspólnotę doświadczenia uniwersalizmu biblijnego oraz funkcję medytacyjną. Pierwsza z wymienionych dopomina się tego, by docenić postawę tłumacza, który mając do czynienia z dziełem minionej epoki, stara się w przekładzie dać temu wyraz – między innymi poprzez świadome stosowanie znaków archaizacji. Uznałem, że strategia ta, idąc właściwie pod prąd współczesnym progresywnym konwencjom tworzenia liryki, uzasadnia niemały pożytek retrospekcyjnej funkcji stylu przekładu w uświadamianiu jego odbiorcom przeszłości ich własnego języka oraz ciągłości fundamentów kultury, którą ta przeszłość określa. Stwierdziłem ponadto, że funkcja ta pomaga również dostrzec użyteczność słowników etymologiczno-historycznych danego języka w badaniach nad tłumaczeniami tekstów minionych epok. Założenia sformułowanej przeze mnie koncepcji stylu nie mogą nie odnosić się do funkcjonalności takich leksykonów, gdyż są one również nieodzownym narzędziem pracy tłumacza podejmującego trud translacji dawniejszych tekstów literackich.

Z kolei ta funkcja stylu, która odpowiada za wskazywanie na wspólnotę doświadczenia uniwersalizmu biblijnego, sprowadzając się do tłumaczeń poezji nawiązującej bezpośredni lub pośredni dialog z Biblią, pozostaje ważnym unifikatorem kultury wyjściowej i docelowej. Czytelnicze doświadczenie podpowiada, że zasięg takich nawiązań jest w literaturze powszechnej bardzo szeroki, dlatego uznałem za zasadne wyszczególnienie tej funkcji. Należało ją jednak wyodrębnić przede wszystkim dlatego, że uświadamia ona

czytelnikom tłumaczeń dzieł kultury światowej wspólny im kod, który mimo etnicznych różnic – łączy. Natomiast wspomnianą wyżej medytacyjną funkcję stylu w przekładzie przedstawiłem w badaniach dość „ostrożnie”, tzn. z zastrzeżeniem, iż można o jej oddziaływaniu na odbiorców tłumaczeń poezji mówić dopiero wtedy, gdy czytelnicza medytacja nad odwzorowaną za oryginałem rzeczywistością symboliczną stanie się faktem.

Z konkluzji przedstawionych w ostatnim rozdziale mojej książki wynika, że funkcje translologiczne ujmowanego stylu mają co do istoty charakter heterogeniczny. Niektóre, jak np. funkcja sprawozdawcza czy poznawcza, są wyraźnie uniwersalne, inne z kolei, m.in. funkcja retrospekcyjna czy medytacyjna, wykazują pomniejszony stopień zuniwersalizowania. Sprowadza się on do zrozumiałego faktu konkretnych uwarunkowań idiosylów, np. miejsca i okresu ich rozwoju, czy – najogólniej mówiąc – celów wytyczonych poezji. Niezależnie jednak od rodzaju i stopnia unifikacji tych funkcji uznałem, że styl w przekładzie artystycznym pozostaje konstruktem bezsprzecznie pochwytym na skutek ich oddziaływania. W funkcji najbardziej podstawowej – sprawozdawczej – wymaga od tłumacza dostrzeżenia swojej użyteczności na różnych poziomach stratyfikacji tekstu wyjściowego.

Zrealizowane w monografii analizy bynajmniej nie wyczerpują całości problematyki dotyczącej funkcji stylu artystycznego w aspekcie przekładoznawczym. Także określone w badaniach ogólne warunki transferu kategorii stylu Norwida oraz zdefiniowane jako owocne strategie ich rekonstrukcji mają charakter propedeutyczny. W tym kontekście wszelkie poczynione przeze mnie eksplikacje mogą niewątpliwie inspirować do dalszych eksploracji fenomenu.

c. pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Moje osiągnięcia naukowo-badawcze z lat poprzedzających wydanie monografii habilitacyjnej (po uzyskaniu stopnia doktora) składają się na pięć zakresów tematycznych, znamionujących treści ogłaszanych przeze mnie publikacji. Zakresy te określają moje szczególne zainteresowania językiem jako narzędziem utrwalania w słowie oraz zapośredniczania w działaniach mownych i tekstach znaków kultury symbolicznej. Łączna ilość ogłoszonych przeze mnie publikacji zamyka się w liczbie trzydziestu sześciu:

- 22 to artykuły w czasopismach ujętych na liście ministerialnej,
- 5 to rozdziały w monografiach,
- dalsze 2 publikacje nie stanowią wprawdzie rozdziałów, są to jednak prace poznawczo istotne, zamieszczone w jednym z tomów pod moją współredakcją,
- 4 to monografie zbiorowe (dwie wydane w Polsce i pozostałe dwie w Niemczech),

- 3 to recenzje monografii naukowych.

Pierwszy ze wspomnianych zakresów badań dotyczy **językowego obrazu świata w niemieckiej frazeologii**. Jednym z artykułów jest w tym obszarze praca pt. *Semantik fester Wortverbindungen mit der Komponente 'Kreuz'* (2023), w której przedstawiłem i przeanalizowałem znaczenia stałych połączeń wyrazowych, bazujących na tytułowym *Kreuz* (pol. *krzyż*). Szczególną uwagę zwróciłem na relację, jaka wiąże takie frazeologizmy z wartościami i wartościowaniem. Innym tekstem jest we wskazanym obszarze moich badań praca pt. *Was sagt uns das Deutsche über den Teufel? Axiolinguistische Überlegungen in Anlehnung an repräsentative Redewendungen* (2023). Posługując się aparatem pojęciowym językoznawstwa aksjologicznego opisałem tu utrwalone w najbardziej reprezentatywnych dla analiz frazeologizmach wyobrażenia o istocie określanej w języku niemieckim jako *Teufel* (pol. *diabeł*). Z kolei w pracy pt.: *Ein gutes Gewissen ist ein sanftes Ruhekissen... Bemerkungen über Phraseologismen mit dem Potenzial zum ethischen Bewerten* (2022) scharakteryzowałem potencjał wybranych niemieckich frazeologizmów do wartościowania rzeczywistości wedle kryteriów etycznych. Istotne rozpoznania przyniosła także publikacja pt.: *Wer Ohren hat zu hören, der höre ... Zum pragmatischen Mehrwert der das Zuhören betreffenden Phraseologismen aus Sicht der Axiolinguistik* (2022), w której wskazałem na sposób, w jaki w niemieckiej frazeologii utrwaliło się doświadczenie słuchania drugiego człowieka, oraz na zapisane w niej przekonania dotyczące istoty słuchania. Natomiast w publikacji pt.: *Gottes Mühlen mahlen langsam [mahlen aber trefflich fein]... Zum Bild Gottes in der deutschen Phraseologie* (2021) podjąłem próbę odpowiedzi na pytanie, jakie atrybuty Boga ujawniają stałe związki wyrazowe niemieczyny. W ostatnim artykule z tego zakresu pt.: *Zur Spezifität des Bewertens der Sprechsituation in ausgewählten phraseologischen Wortverbindungen* (2020) opisałem ugruntowaną w niemieckiej frazeologii istotę wartościowania działań komunikacyjnych oraz utrwalone postulaty dotyczące międzyludzkiej komunikacji.

Drugi z obszarów badań prowadzonych przeze mnie w minionych latach wynika zasadniczo z mojej działalności w Zespole Etyki Słowa Rady Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk (dalej: ZES), który w roku 2019 został przeniesiony do Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie i od tego czasu funkcjonuje jako Komisja Etyki Komunikacji (dalej: KEK) przy Wydziale I Filologicznym. Moja aktywność naukowa realizowana w ZES oraz KEK poskutkowałą serią artykułów dotyczących **etycznych aspektów komunikacji**. Jedną z prac z tego zakresu stanowi tekst pt.: *Zu den Aufgaben der gegenwärtigen Kommunikationsethik aus der Perspektive der sprachethischen Nachkriegsreflexion Dolf*

Sternbergers (2018). Przeanalizowałem w nim zadania współczesnego dyskursu etyki komunikacji, ustalając między innymi, że ma on charakter naukowy wtedy, gdy wyznacza koncepcję etycznego wartościowania działań komunikacyjnych i ją racjonalnie uzasadnia. W innym tekście pt. *Etyka słowa w edukacji obcojęzycznej na przykładzie nauczania języka niemieckiego* (2018) podjąłem próbę określenia podstaw i celów kształcenia zasad posługiwania się językiem w jego relacji do norm moralnych w nauczaniu obcojęzycznym. Z kolei w pracy: *Konwersacyjny wiersz Szymborskiej w świetle teorii etyki komunikacji* (2019) przeanalizowałem relację, jaka zachodzi między fenomenem etyki mowy ludzkiej a niektórymi konwersacyjnymi utworami poetki, dowodząc, że analiza określonych utworów Szymborskiej w tak zarysowanej perspektywie może być przydatna w upowszechnianiu moralnie dobrych postaw komunikacyjnych w edukacji aksjologicznej. W omawianym zakresie mieści się także publikacja ogłoszona przeze mnie w „Rocznikach Humanistycznych” pt.: *Etyka komunikacji jako wykład uniwersytecki. Uwagi o specyfice i dylematach kształcenia* (2019). Na podstawie wiedzy o kształceniu ogólnym oraz własnych doświadczeń dydaktycznych wyodrębniłem i scharakteryzowałem w nim dwa wymiary nauczania zagadnień etycznojęzycznych – rzeczowy i osobowościowy oraz dwa sposoby przekazu wartości moralnych, które mogą się realizować w komunikacji – intelektualny i emocjonalny. Z kolei w moim ostatnim anglojęzycznym artykule z omawianego zakresu badań pt.: *Language as an Object of Ethical Reflection. A Turn Towards the Attitude of Taking Responsibility for Words* (2023) poddałem analizie kategorię odpowiedzialności za słowa zarówno w relacji do uregulowań prawnych, jak też w odniesieniu do ustaleń z obszaru teorii etyki komunikacji.

Wydana w roku 2024 monografia habilitacyjna, której cele i efekty naukowe zostały już szczegółowo przedstawione, dowodzi tego, że istotny obszar badań stanowi również w moim dorobku **problematyka przekładu artystycznego**. Wiele ostatnich lat poświęciłem na realizację założeń poznawczych tej książki, warto tu jednak odnotować, że zanim rozpocząłem pracę nad nią, ogłaszałem artykuły z zakresu translacji literackiej. Należy do nich tekst pt.: *Poetik der Ironie in der translatorischen Praxis von Karl Dedecius. Zum Problem der Übersetzung ironischer Implikationen Szymborskas* (2008), w którym na podstawie ustaleń z nieopublikowanej rozprawy doktorskiej wskazałem zarówno na trudności, jakie może sprawiać tłumaczowi odtworzenie tropu ironii wierszy noblistki, jak i na udane strategie transferu tegoż. Z kolei w rozprawie: *Sacrum – przekład – recepcja. O niemieckojęzycznym tłumaczeniu "Tryptyku Rzymskiego" Jana Pawła II* (2014) podjąłem się określenia pejzażu semiotycznego, który w przekładzie autorstwa Winfrieda Lipschera zdolny

jest przenikać do wyobraźni niemieckich odbiorców. Inny jeszcze artykuł z tego obszaru pt.: *Beeilen wir uns die Menschen zu lieben... O dwóch niemieckich przekładach znanego polskiego wiersza* (2016) dostarcza nie tylko wiedzy o specyfice serii tłumaczeń wiersza *Śpieszmy się* Jana Twardowskiego, lecz pomaga także zrozumieć zasadność posługiwania się metodą *kateny* w ustalaniu wartości tłumaczenia artystycznego.

Kolejny obszar badań warunkujący moje zainteresowania językoznawczymi aspektami kultury symbolicznej to **kultura duchowa w ujęciu interdyscyplinarnym**. W tym zakresie analiz mieści się moja publikacja pt. *Zur Sprache der religiösen Erfahrung. Überlegungen eines Sprachwissenschaftlers* (2012), w której, przedstawiając trudności w definiowaniu języka religijnego oraz jego funkcje, wyraziłem jednocześnie postulat taktu i przezorności w komunikowaniu treści związanych z przestrzenią *sacrum*. Kolejną publikację z tego zakresu stanowi rozdział zatytułowany *Kultura duchowa jest dla wszystkich* w wydanej przeze mnie monografii zbiorowej: *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne* (2016), w którym podjąłem wysiłek eksplikacji sensu pojęcia 'kultura duchowa'. Z kolei w opublikowanej przeze mnie monografii zbiorowej pt.: *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens* (2018) ogłosiłem rozdział: *Einleitende Bemerkungen zum Phänomen des Heiligen*, który przedstawia szeroki zakres rozumienia pojęcia 'das Heilige', wprowadzając jednocześnie w tematykę książki. Innym tekstem jest ponadto mój wywiad z wybitną badaczką kultury duchowej, językoznawczynią – prof. dr hab. Jadwigą Puzyniną, pt. *Świętość – moralność – język* (z Profesorem Jadwigą Puzyniną rozmawia Tomasz Żurawlew) ogłoszony w książce pod moją redakcją: *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze* (2018). Monografia ta rozpoczyna się *Słowem wstępnym* mojego autorstwa, w którym kreślę zakres tematyczny publikacji oraz okoliczności jej powstania. We wspomniany obszar badań wpisuje się także wydana przeze mnie oraz dr hab. Anetę Jachimowicz, prof. UWM monografia zbiorowa pt.: *Geisteskultur – zwischen Ästhetik und Poetik* (2016).

Ostatnią dziedzinę moich badań stanowi problematyka **idiolektu pisarzy** połączona z analizami **językowego obrazu świata w tekstach poetyckich**, którą zajmowałem się przez długie lata po uzyskaniu stopnia doktora. W najbardziej ogólnym sensie większość prac z tego obszaru skupia uwagę czytelników na określeniu zasadniczych cech kategoryalnych idiolektów tych twórców literatury, których utwory wysoko sobie cenię, oraz scharakteryzowaniu utrwalonych w nich obiektów kultury duchowej. Do tak sproblematyzowanych publikacji należą: *O języku wartości epigramów Wacława Klejmonta* (2009), *Wokół języka wiary liryków Willibalda Omansena* (2010), *Miłość w świetle poetyki*

ironii. *Przypadek Szymborskiej* (2010), (niemieckojęzyczna wersja tekstu: *Zur Poetik der Ironie in ausgewählten Liebesgedichten Wisława Szymborskas*, 2011), *Metamorfozy i transmutacje wieży Babel w poezji i w życiu* (2011), „Po ilu patykach zanika etyka?”. *O politycznych i metafizycznych horyzontach epigramatyki Wacława Klejmonta* (2012), *Językowy obraz kobiety i mężczyzny w aforyzmach Gertrud von le Fort* (2014), *Językowy obraz Boga w idiolektcie Willibalda Omansena* (2013), *Językowy obraz człowieka w aforyzmach Gertrudy von le Fort* (2016), *Das sprachliche Bild Gottes in ausgewählten Gedichten und Aphorismen Gertrud von le Forts* (2018).

Warto podkreślić jeszcze, że jestem autorem trzech recenzji monografii naukowych: (1) Katarzyna Lukas, *Das Weltbild und die literarische Konvention als Übersetzungsdeterminanten. Adam Mickiewicz in deutschsprachigen Übersetzungen*, Berlin 2009, (2) Marta Turska, *Internationalismen in der Fachsprache der Gastronomie und Kochkunst im fünfssprachigen Vergleich*, Frankfurt am Main 2009 oraz (3) Paweł Bąk, *Die Metapher in der Übersetzung. Studien zum Transfer der Aphorismen von Stanisław Jerzy Lec und der Gedichte von Wisława Szymborska*, Frankfurt am Main 2007.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moja aktywność naukowa poza Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim była realizowana na rzecz kilku instytucji:

- A) od roku 2016 – działalność w Zespole Etyki Słowa Rady Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, a następnie w Komisji Etyki Komunikacji Polskiej Akademii Umiejętności;
- B) w latach 2021-2024 – działalność w Ministerstwie Edukacji i Nauki (od 2024 roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego): Zespół doradczy do spraw programu „Doskonała nauka” oraz niektórych spraw dotyczących środków finansowych przeznaczonych na finansowanie działalności upowszechniającej naukę;
- C) od roku 2018 – trwała współpraca z Radą Naukową serii wydawniczej *Religion – Kultur – Wissenschaft* wydawnictwa Peter Lang z siedzibą w Berlinie;
- D) od roku 2022 – współpraca z *Mitteleuropäischer Germanistenverband* (Stowarzyszenie Germanistów Środkowej Europy)

Ad. A): Spełniając trzecią przesłankę w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego (warunek ujęty w art. 219 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce)

podjąłem w roku 2016 działalność w Zespole Etyki Słowa Rady Języka Polskiego przy prezydium PAN, kierowanym wówczas przez prof. dr hab. Jadwigę Puzyninę. Jak zostało wcześniej podkreślone, po trzech latach funkcjonowania w PAN zespół prof. Puzyniny znalazł swoje miejsce w Polskiej Akademii Umiejętności. Instytucja ta stała się w minionych latach istotnym miejscem mojego rozwoju naukowego (zob. skład kadry: <https://pau.krakow.pl/index.php/pl/struktura/wydzialy-i-komisje/wydzial-i-filologiczny/komisje-przy-wydziale-i/etyki-komunikacji>). Do podstawowych zadań pracy Zespołu – od roku 2019 Komisji Etyki Komunikacji kierowanej przez dr hab. Annę Cegiełę, prof. UW – należy:

- a) wprowadzanie do nauczania akademickiego w jednostkach reprezentowanych przez członków Komisji kształcenia zasad moralności komunikacyjnej,
- b) ogłaszanie drukiem publikacji naukowych upowszechniających te zasady oraz szeroko rozumianą wiedzę z obszaru aksjologii języka i komunikacji,
- c) popularyzowanie w środowisku lokalnym (mediach, ośrodkach edukacyjnych oraz centrach kultury) wiedzy zgłębianej podczas posiedzeń Komisji.

W ramach realizacji pierwszego z zadań opracowałem projekt wykładów ogólnouczelnianych pod nazwą *Etyka i kultura języka*, który po uzyskaniu akceptacji Prezydium Komisji wdrożyłem na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie. Należą one do wykładów z najwyższą frekwencją – od początku ich realizacji kończy je rocznie ok. 450 studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych różnych kierunków (przede wszystkim niehumanistycznych). Tę tendencję staram się podtrzymywać do dziś, konkretyzując zarówno jedno z podstawowych założeń programowych działalności KEK, jak też zasadę kształtowania standardów moralnych przez uczelnie wyższe, sprecyzowaną w preambule ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Duże zainteresowanie moimi wykładami wśród społeczności studentów sprowadza się m.in. do podkreślanej przez nich w ankietach ewaluacyjnych potrzeby rozważania problematyki międzyludzkiej komunikacji nie tylko w relacji do norm poprawności językowej, lecz także w odniesieniu do zasad skutecznego argumentowania, uczciwej perswazji i – ogólnie mówiąc – szacunku wobec godności każdego człowieka. Z kolei w ramach realizacji drugiego z wymienionych wyżej zadań Komisji ogłaszałem w ostatnich latach publikacje, które złożyły się na cykl wymienionych i opisanych już wcześniej artykułów dotyczących etycznych aspektów komunikacji. Dane bibliograficzne moich prac są na bieżąco przedstawiane Przewodniczącej KEK w celu dokumentowania działalności naukowej członków zespołu. W minionych latach realizowałem również zadania wynikające z trzeciego obszaru programowych założeń Komisji, popularyzując w różnych

ośrodkach wiedzę zdobywaną na skutek mojego udziału w jej posiedzeniach (zarówno roboczych, jak i naukowych) oraz poszerzaną w ramach własnych aktywności badawczych, podejmowanych na rzecz rozwoju jej działalności. Moje zaangażowanie popularyzatorskie miało zakres szeroki. Jego najistotniejsze przejawy prezentuję niżej (w jednym z podpunktów punktu szóstego). Ważnym etapem mojej działalności w KEK było powołanie mnie w grudniu 2024 roku do pełnienia funkcji zastępcy przewodniczącego. Wchodząc w skład Prezydium podjąłem współodpowiedzialność za dalsze funkcjonowanie Komisji w strukturach Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, a ściślej za jakość aktywności naukowej oraz dydaktyczno-popularyzatorskiej jej członków.

Ad. B): Jedną z najważniejszych aktywności realizowanych w innej instytucji niż UWM jest ponadto moja działalność w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2021 – 2024. Otóż 21 grudnia 2021 roku na mocy decyzji nr DPI-WSN.92.2279.2021 zostałem powołany przez Ministra tego resortu (wtedy pod nazwą Ministerstwa Edukacji i Nauki) na członka Zespołu doradczego do spraw programu „Doskonała nauka” oraz niektórych spraw dotyczących środków finansowych przeznaczonych na finansowanie działalności upowszechniającej naukę (zob. Dziennik Urzędowy Ministra Edukacji i Nauki: zarządzenie z dnia 17 grudnia 2021, poz. 143; zarządzenie z dnia 20 stycznia 2023, poz. 5; zob. także zarządzenie Ministra Nauki z dnia 24 lipca 2024, poz. 65). W ciągu trzech minionych lat dane mi było opiniować wnioski o finansowanie ze środków publicznych konferencji i monografii naukowych, co wiązało się z: (1) przygotowaniem ekspertyz polegających m.in. na ocenie wartości naukowej przedsięwzięć konferencyjnych i wydawniczych (a ściślej ocenie zakładanych przez podmioty celów oraz przewidywanych efektów naukowych tych przedsięwzięć), (2) opiniowaniem kosztorysów zawartych we wnioskach, (3) opiniowaniem wniosków o zmianę umów zawartych z Ministrem w ramach programu, (4) referowaniem moich ekspertyz podczas posiedzeń Zespołu i rekomendowaniem Ministrowi wniosków najlepszych pod względem wartości naukowej oraz (4) dokonywaniem oceny raportów (rocznych i końcowych) z realizacji zadań przez podmioty badawcze. Zdobyte w minionych latach doświadczenie wynikające z moich działań na rzecz Ministerstwa obejmowało nie tylko bezstronną ewaluację zadań naukowych finansowanych z budżetu państwa, lecz stanowiło również mój osobisty wkład w rozwój nauki polskiej – zwłaszcza w dziedzinie humanistyki, gdyż podjęta przeze mnie odpowiedzialność dotyczyła głównie oceny projektów z tego obszaru. Chciałbym podkreślić, że opisane tu doświadczenie było jednym z najbardziej doniosłych w mojej dotychczasowej karierze naukowej.

Ad. C): Zorganizowana przeze mnie w 2018 roku konferencja naukowa *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, w której udział z referatem wzięli reprezentanci zagranicznych ośrodków akademickich (z Niemiec, Rumunii, Litwy i Stanów Zjednoczonych), stała się podstawą nawiązania przeze mnie trwałej współpracy z Radą Naukową serii wydawniczej *Religion – Kultur – Wissenschaft* wydawnictwa Peter Lang z siedzibą w Berlinie. Zostając czynnym członkiem tej Rady (zob.: <https://www.peterlang.com/series/bebi>), podjąłem współodpowiedzialność za merytoryczną jakość publikacji ogłaszanych drukiem w tym wydawnictwie. Od czasu powołania mnie w jej poczet ukazało się dziewięć monografii naukowych, które jako sygnowane moim nazwiskiem w informacji o jej składzie nie tylko poświadczają moje zaangażowanie w działania wydawnicze na zagranicznym rynku wydawców naukowych, lecz także moje kompetencje w zakresie interdyscyplinarnych badań nad fenomenem kultury symbolicznej. Do wspomnianych monografii należą:

- Tomasz Żurawlew, Thomas Brose (Hrsg.), *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, Berlin 2018, Peter Lang.
- Gerhard Gäde, *Eine andere Barmherzigkeit. Zum Verständnis der Erlösungslehre Anselms von Canterbury*, Berlin 2018, Peter Lang;
- Benedikt Paul Göcke, *The Panentheism of Karl Christian Friedrich Krause (1781-1832). From Transcendental Philosophy to Metaphysics*, Berlin 2018, Peter Lang;
- Thomas Brose (Hrsg.), *Konfession – Bildung – Politik. Von der Kraft kultureller Bildung*, Berlin 2019, Peter Lang;
- Boris Wandruszka, *Der heilige Tausch. Ideen zu einer Zukunft des Christentums*, Berlin 2021, Peter Lang;
- Gerhard Gäde, *Theologie der Religionen. Gesammelte Schriften*, Berlin 2021, Peter Lang;
- Thomas Brose, Philipp W. Hildmann (Hrsg.), *Geistesgegenwärtig. Anthropologie und Theologie im Zeichen Eugen Bisers*, Berlin 2021, Peter Lang;
- Raphael Weichlein, *Gott denken – Wunschdenken? Religionsphilosophie im Gespräch mit Holm Tetens*, Berlin 2022, Peter Lang;
- Hermann Josef Ingenlath (Hrsg.), *Auf dem Weg zur Diözese Mindoro. Aus dem „Tagebuch eines Missionsbischofs“ von Wilhelm Josef Duschak*, Berlin 2024, Peter Lang;

Ad. D): Od roku 2022 jestem również czynnym członkiem międzynarodowej organizacji naukowej *Mittleuropäischer Germanistenverband* (*Stowarzyszenie Germanistów Środkowej Europy*) i od tego czasu dzielę się moim doświadczeniem badawczym podczas kongresów realizowanych przez ośrodki naukowe współpracujące z tą organizacją. W latach 2022 – 2024 brałem udział w dwóch międzynarodowych konferencjach MGv z referatem, tj. w szóstym kongresie zorganizowanym na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w dniach 22-24.09.2022 oraz w kongresie siódmym, który został zrealizowany na Universitatea Tehnică de Construcții w Bukareszcie w dniach 18-21.09.2024. Członkostwo w *Mittleuropäischer Germanistenverband* uznaję za ważny etap w moim rozwoju naukowym –

między innymi dlatego, że umożliwia mi ono publikowanie najnowszych badań w międzynarodowej serii wydawniczej *Fields of Linguistics – Aktuelle Fragestellungen und Herausforderungen* wydawnictwa Vandenhoeck & Ruprecht Verlage, z którym MGW stale współpracuje.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

- Do realizowanych przeze mnie zajęć dydaktycznych należały w minionych latach takie przedmioty kształcenia jak: kultura języka polskiego (ćwiczenia), wstęp do teorii przekładu (wykład/ćwiczenia), kultura zawodu tłumacza (wykład/ćwiczenia), stylistyka w translatoryce (ćwiczenia), tłumaczenie pisemne (ćwiczenia), tłumaczenie tekstów naukowych (ćwiczenia), tłumaczenie ustne (ćwiczenia), techniki tłumaczeń ustnych (ćwiczenia), tłumaczenie tekstów literackich (ćwiczenia), tłumaczenie tekstów z zakresu kultury i dziedzictwa narodowego (ćwiczenia), tłumaczenie tekstów użytkowych, warsztaty translatorskie (biznes), pisanie ze stylistyką (ćwiczenia), gramatyka praktyczna (ćwiczenia), praktyczna nauka języka niemieckiego – słuchanie (ćwiczenia), konwersacje z leksyką (ćwiczenia), język specjalistyczny – język komunikacji publicznej i mediów (ćwiczenia), język specjalistyczny – turystyka regionalna (ćwiczenia), proseminarium językoznawcze (ćwiczenia), seminarium licencjackie i praca dyplomowa (ćwiczenia), etyka i kultura języka (wykład).
- W ramach zajęć *seminarium licencjackie i praca dyplomowa* wypromowałem trzynaście prac licencjackich.
- Jednym z ważniejszych moich osiągnięć w omawianym zakresie było zainicjowanie i wieloletnie wspieranie studenckiego ruchu naukowego na kierunku Filologia Germańska, z którym jestem związany do dziś poprzez akt mianowania mnie na stanowisko adiunkta w roku 2008. Otóż w latach 2008 – 2024 byłem opiekunem Studenckiego Koła Naukowego Młodych Germanistów. Cel, który sobie wytyczyłem, prowadząc mój zespół, wiązał się z animowaniem jego członków do działań publikacyjnych oraz wystąpień na konferencjach naukowych, określaniem zadań badawczych na kolejne cykle pracy zespołu i przeprowadzaniem merytorycznych korekt powstających publikacji. Głównym miejscem dzielenia się przez studentów osiągnięciami było w ciągu minionych lat organizowane przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski Międzynarodowe Seminarium Kół Naukowych – cykliczne przedsięwzięcie konferencyjne, cieszące się dużym uznaniem w Polsce i za granicą. Działalność naukowa zrzeszonych w moim kole studentów filologii germańskiej

zaowocowała licznymi referatami wygłaszanymi na wspomnianych sympozjach oraz trzynastoma publikacjami w monografiach wieloautorskich – pisanych pod moim kierunkiem.

- Innym osiągnięciem w przedmiotowym zakresie było wspomniane już wdrożenie według autorskiego projektu wykładów ogólnouczelnianych *Etyka i kultura języka*. Warto jednak dodać do wcześniejszych uwag, że zgodnie z opracowaną przeze mnie koncepcją realizuję je między innymi na podstawie metody określanej przez dyskusję nauczającą. Staram się o to, by w każdy mój wykład włączony był czas na dyskurs akademicki. Studenci chętnie wchodzą w dialog ze mną, zadają pytania i wspólnie poszukują odpowiedzi na nie, co umacnia ich kompetencje zarówno w prowadzeniu dyskusji, jak też w budowaniu wspólnoty.
- Zebrane przeze mnie doświadczenia organizacyjne, które zaowocowały ważnymi w moim rozwoju zawodowym publikacjami naukowymi, wynikają zasadniczo z faktu realizacji kilku konferencji naukowych. Pierwszą z nich była Interdyscyplinarna ogólnopolska konferencja naukowa pt.: *Kultura duchowa w języku i tekście*, zainicjowana i zorganizowana przeze mnie w dniach 30 marca – 1 kwietnia 2015 roku we współpracy z dr hab. Anetą Jachimowicz, prof. UWM. Do udziału w tym przedsięwzięciu zostali zaproszeni germaniści, poloniści, teolodzy, filozofowie i badacze kultury. Łącznie zgłoszono ponad czterdzieści referatów. Połączone wysiłki uczonych reprezentujących wspomniane obszary wiedzy poskutkowało wydaniem dwóch pokonferencyjnych monografii wieloautorskich: (1) T. Żurawlew, A. Jachimowicz (red.), *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, Wrocław 2016, wyd. Atut; ISBN 978-83-7977-188-2 oraz (2) A. Jachimowicz, T. Żurawlew (Hrsg.), *Geisteskultur – zwischen Ästhetik und Poetik*, Würzburg 2016, wyd. Königshausen & Neumann; ISBN 978-3-8260-5990-2. Z kolei drugą ze wspomnianych konferencji była zorganizowana we współpracy z dr Halszką Leleń Interdyscyplinarna konferencja naukowa z udziałem prelegentów zagranicznych pt.: *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, która odbyła się na Wydziale Humanistycznym UWM w dniach 18 – 20 października 2017 roku. Ponad 100 zgłoszonych referatów z różnych kierunków wiedzy humanistycznej stanowiło podstawę owocnych dyskusji naukowych, w efekcie których powstały dwa kolejne w moim dorobku, obszerne tomy pokonferencyjne: (1) T. Żurawlew, T. Brose (Hrsg.), *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, Berlin 2018, wyd. Peter Lang Publishing Group; ISBN 978-3-631-75972-1 oraz (2) T. Żurawlew, H. Leleń (red.), *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, Kraków 2018, wyd. Universitas; ISBN 97883-242-3507-0. Ogłoszenie drukiem wszystkich czterech monografii w renomowanych polskich i niemieckich wydawnictwach uznaję za jedno z najistotniejszych osiągnięć w zakresie skutecznego inicjowania przeze mnie ruchu naukowego. Warto

podkreślić jeszcze, że byłem współorganizatorem Międzynarodowej konferencji naukowej z udziałem gościa specjalnego Anselma Grüna OSB pt.: *Człowiek – duchowość – wychowanie*, która odbywała się w dniach 3 – 5 października 2019 roku w trzech polskich miastach: Warszawie, Płocku i Olsztynie. Podjąłem wówczas odpowiedzialność za przebieg działań koordynacyjnych w sekcji olsztyńskiej, zorganizowanej w Centrum Humanistycznym UWM.

- Ważnym obszarem mojej działalności jest również popularyzacja wiedzy, którą zgłębiałem w moich badaniach oraz w trakcie posiedzeń Komisji Etyki Komunikacji PAU. Na przestrzeni wielu minionych lat byłem zapraszany do wygłaszania prelekcji nie tylko podczas różnych wydarzeń organizowanych na moim uniwersytecie, lecz także w szkołach, innych placówkach i instytucjach oświatowych czy domach kultury. Wielokrotnie zapraszano mnie również do udziału w audycjach radiowych – m.in. do programu Radia Olsztyn pt.: „Od słowa do słowa”. Do moich wystąpień popularyzatorskich, odnotowywanych za każdym razem w mediach społecznościowych wspomnianych organizacji, czy też do prowadzonych ze mną audycji zaliczam przede wszystkim te, które dotyczą mojej działalności w KEK. Warto więc tu wyszczególnić następujące (wybrane) aktywności:
 - *Etyczne aspekty komunikacji* – wykład zrealizowany dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego im. Jana Bażyńskiego w Ostródzie w dniu 23.02.2024.
 - *Odpowiedzialność za słowa jako wykładnik owocnej komunikacji* – wykład zrealizowany w ramach „Czwartków z Humanistyką” na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim dla uczniów szkół ponadpodstawowych w dniu 15.02.2024.
 - *Etyczne aspekty komunikacji* – wykład zrealizowany dla członków Akademickiego Klubu Obywatelskiego w Olsztynie w dniu 23.05.2023.
 - Udział w audycji Radia Olsztyn „Od słowa do słowa” w dniu 29.05.2022. Dr Tomasz Żurawlew w rozmowie z red. Ewą Zdrojkowską o etyce komunikacji (archiwum Radia Olsztyn: <https://archiwum.radioolsztyn.pl/broadcast/158>).
 - Udział w audycji Radia Olsztyn „Od słowa do słowa” w dniu 06.05.2022. Dr Tomasz Żurawlew w rozmowie z red. Ewą Zdrojkowską o estetyce słowa (archiwum Radia Olsztyn: <https://archiwum.radioolsztyn.pl/broadcast/158>).
 - *Kształtowanie moralności komunikacyjnej uczniów jako wyzwanie współczesnej edukacji* – wykład zorganizowany dla nauczycieli i wychowawców w Olsztyńskim Kuratorium Oświaty w Olsztynie w dniu 29.10.2019 w ramach seminarium: *Komunikacja kluczem do sukcesu szkoły*.
 - *Kształcenie postaw komunikacyjnych w nauczaniu obcojęzycznym* – szkolenie nauczycieli języków obcych Zespołu Szkół Ogólnokształcących im. Stefana Żeromskiego w Iławie, zrealizowane w dniu 24.02.2018.
- Do obszaru mojej działalności popularyzatorskiej zalicza się także szerzenie idei studiów na kierunku Filologia Germańska Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego poprzez realizację autorskiego programu dydaktycznego: *Lekcje języka niemieckiego z literaturą*. W minionych latach zajęcia te prowadzone były przeze mnie w różnych szkołach ponadpodstawowych

regionu, m.in. w Szczytnie, Iławie, Dobrym Mieście, Nowym Mieście Lubawskim, Lidzbarku Warmińskim.

- Moje osiągnięcia w obszarze dydaktycznym, organizacyjnym i popularyzatorskim były kilkakrotnie doceniane przez władze Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Otóż w latach 2015, 2019 oraz 2021 otrzymywałem za nie nagrody Rektora. Chciałbym podkreślić, że jedna z nagród ma dla mnie szczególne znaczenie, gdyż wiązała się z przyznaniem mi w roku 2011 tytułu BELFER Wydziału Humanistycznego w plebiscycie na najpopularniejszego nauczyciela akademickiego UWM, który każdego roku organizowany jest przez Samorząd Studencki.

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

.....
(podpis wnioskodawcy)

Tomasz Żurawlew
Instytut Językoznawstwa
Katedra Języka Niemieckiego
Wydział Humanistyczny
Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
adres mailowy: tomasz.zurawlew@uwm.edu.pl
tel: 783 676 826

**Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych,
stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny**

Informacje zawarte w poszczególnych punktach tego dokumentu powinny uwzględniać podział na okres przed uzyskaniem stopnia doktora oraz po jego uzyskaniu.

Wszystkie informacje zawarte w poniższym wykazie dotyczą osiągnięć z okresu rozpoczynającego swój bieg po uzyskaniu przeze mnie stopnia doktora (od roku 2008).

**I. WYKAZ OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH ALBO ARTYSTYCZNYCH,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 219 UST. 1. PKT 2 USTAWY**

1. Monografia naukowa, zgodnie z art. 219 ust. 1. pkt 2a ustawy

- Tomasz Żurawlew, *Styl poetycki Cypriana Norwida w przekładzie na język niemiecki. Studium teorii i praktyki translacji wiersza*, Kraków 2024, wyd. Universitas; ISBN 978-83-242-4115-6

II. WYKAZ AKTYWNOŚCI NAUKOWEJ ALBO ARTYSTYCZNEJ

1. Wykaz opublikowanych monografii naukowych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.1).
2. Wykaz opublikowanych rozdziałów w monografiach naukowych – **łącznie 5:**
 - Tomasz Żurawlew, *Einleitende Bemerkungen zum Phänomen des Heiligen*, w: *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, red. T. Żurawlew, T. Brose, Berlin 2018, s. 3-20.
 - Tomasz Żurawlew, *Językowy obraz człowieka w aforyzmach Gertrudy von le Fort*, w: *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, red. T. Żurawlew i A. Jachimowicz, Wrocław 2016, s. 191–218.

- Tomasz Żurawlew, *Kultura duchowa jest dla wszystkich*, [w:] *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, red. T. Żurawlew i A. Jachimowicz, Wrocław 2016, s. 23–37.
 - Tomasz Żurawlew, *Metamorfozy i transmutacje wieży Babel w poezji i w życiu*, w: *My w wieży Babel. Między przekleństwem a błogosławieństwem*, red. M. Cieszkowski, J. Szczepaniak, Bydgoszcz 2011, s. 99-115.
 - Tomasz Żurawlew, *Miłość w świetle poetyki ironii. Przypadek Szymborskiej*, w: *Miłość we współczesnych tekstach kultury*, red. M. Szczepaniak, Bydgoszcz 2010, s. 97-113.
 - **2 teksty** nie stanowiące rozdziałów *sensu stricte*, istotne jednak z punktu widzenia realizacji działań redakcyjnych autora oraz inicjowania ruchu naukowego:
 - Tomasz Żurawlew, *Słowo wstępne*, w: *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, Kraków 2018, red. T. Żurawlew, H. Leleń, Kraków 2018, s. 5-7.
 - Tomasz Żurawlew, *Świętość – moralność – język (z Profesor Jadwigą Puzynią rozmawia Tomasz Żurawlew)*, w: *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, red. T. Żurawlew, H. Leleń, Kraków 2018, s. 407-412.
3. Wykaz członkostwa w redakcjach naukowych monografii – **łącznie 4 wydane monografie zbiorowe:**
- Tomasz Żurawlew (red.), *Die Heiligen und das Heilige. Sprachliche, literarische und kulturelle Aspekte eines Phänomens*, Berlin 2018, wyd. Peter Lang Publishing Group; ISBN 978-3-631-75972-1 (współredakcja z T. Brose).
 - Tomasz Żurawlew (red.), *Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze*, Kraków 2018, wyd. Universitas; ISBN 97883-242-3507-0 (współredakcja z H. Leleń).
 - Tomasz Żurawlew (red.), *Spotkanie z kulturą duchową. Studia interdyscyplinarne*, Wrocław 2016, wyd. Atut; ISBN 978-83-7977-188-2 (współredakcja z A. Jachimowicz).
 - Tomasz Żurawlew (red.), *Geisteskultur – zwischen Ästhetik und Poetik*, Würzburg 2016, wyd. Königshausen & Neumann; ISBN 978-3-8260-5990-2 (współredakcja z A. Jachimowicz).

4. Wykaz opublikowanych artykułów w czasopismach naukowych – **łącznie 22 artykuły**:

- Tomasz Żurawlew, *Language as an Object of Ethical Reflection. A Turn Towards the Attitude of Taking Responsibility for Words*, „Kościół i Prawo” 2023, 12 (2), s. 127-143.
- Tomasz Żurawlew, *Semantik fester Wortverbindungen mit der Komponente Kreuz*, „Linguistische Treffen in Wrocław” 2023, 24 (2), s. 173-188.
- Tomasz Żurawlew, *Was sagt uns das Deutsche über den Teufel? Axiolinguistische Überlegungen in Anlehnung an repräsentative Redewendungen*, „Linguistische Treffen in Wrocław” 2023, 23 (1), s. 213-225.
- Tomasz Żurawlew, *Ein gutes Gewissen ist ein sanftes Ruhekissen... Bemerkungen über Phraseologismen mit dem Potenzial zum ethischen Bewerten*, „Acta Neophilologica” 2022, 24 (2), s. 57-71.
- Tomasz Żurawlew, *Wer Ohren hat zu hören, der höre... Zum pragmatischen Mehrwert der das Zuhören betreffenden Phraseologismen aus Sicht der Axiolinguistik*, „Prace Językoznawcze” 2022, 24 (1), s. 203-217.
- Tomasz Żurawlew, *Gottes Mühlen mahlen langsam [mahlen aber trefflich fein]... Zum Bild Gottes in der deutschen Phraseologie*, „Acta Neophilologica” 2021, 23 (2), s. 84-94.
- Tomasz Żurawlew, *Zur Spezifität des Bewertens der Sprechsituation in ausgewählten phraseologischen Wortverbindungen*, „Prace Językoznawcze” 2020, 22 (2), s. 235-249.
- Tomasz Żurawlew, *Konwersacyjny wiersz Szymborskiej w świetle teorii etyki komunikacji*, „Poradnik Językowy” 2019 (7), s. 72-83.
- Tomasz Żurawlew, *Etyka komunikacji jako wykład uniwersytecki. Uwagi o specyfice i dylematach kształcenia*, „Roczniki Humanistyczne” 2019, 67 (6), s. 185-205.
- Tomasz Żurawlew, *Das sprachliche Bild Gottes in ausgewählten Gedichten und Aphorismen Gertrud von le Forts*, „Orbis Linguarum” 2018, 47, s. 89-104.
- Tomasz Żurawlew, *Etyka słowa w edukacji obcojęzycznej na przykładzie nauczania języka niemieckiego*, „Orbis Linguarum” 2018, 52, s. 105-116.

- Tomasz Żurawlew, *Zu den Aufgaben der gegenwärtigen Kommunikationsethik aus der Perspektive der sprachethischen Nachkriegsreflexion Dolf Sternbergers*, „Orbis Linguarum” 2018, 50, s. 499-518.
 - Tomasz Żurawlew, *Beeilen wir uns die Menschen zu lieben... O dwóch niemieckich przekładach znanego polskiego wiersza*, „Orbis Linguarum” 2016, 45, s. 561-582.
 - Tomasz Żurawlew, *Językowy obraz kobiety i mężczyzny w aforyzmach Gertrud von le Fort*, „Religious and Sacred Poetry: An International Quarterly of Religion, Culture and Education” 2014, 4 (8), s. 149-174.
 - Tomasz Żurawlew, *Językowy obraz Boga w idiolekcie Willibalda Omansena*, „Acta Neophilologica” 2013, 15 (1), s. 227-238.
 - Tomasz Żurawlew, *Sacrum - przykład - recepcja. O niemieckojęzycznym tłumaczeniu "Tryptyku Rzymskiego" Jana Pawła II*, „Orbis Linguarum” 2014, 40, s. 235-248.
 - Tomasz Żurawlew, *„Po ilu patykach zanika etyka?”. O politycznych i metafizycznych horyzontach epigramatyki Wacława Klejmonta*, „Acta Neophilologica” 2012, 14 (1), s. 211-222.
 - Tomasz Żurawlew, *Zur Sprache der religiösen Erfahrung. Überlegungen eines Sprachwissenschaftlers*, „Studia Germanica Gedanensia” 2012, 27, s. 112-124.
 - Tomasz Żurawlew, *Zur Poetik der Ironie in ausgewählten Liebesgedichten Wisława Szymborskas*, „Studia Germanica Gedanensia” 2011, 25, s. 314-327 (wersja niemieckojęzyczna tekstu opublikowanego w tomie: *Miłość we współczesnych tekstach kultury*, red. M. Szczepaniak, Bydgoszcz 2010).
 - Tomasz Żurawlew, *Wokół języka wiary liryków Willibalda Omansena*, „Studia Niemcoznawcze” 2010, tom XLV, s. 319-334.
 - Tomasz Żurawlew, *O języku wartości epigramów Wacława Klejmonta*, „Studia Niemcoznawcze” 2009, tom XLIII, s. 457-472.
 - Tomasz Żurawlew, *Poetik der Ironie in der translatorischen Praxis von Karl Dedecius. Zum Problem der Übersetzung ironischer Implikationen Szymborskas*, „Studia Germanica Gedanensia” 2008, 16, s. 29-51.
5. Wykaz osiągnięć projektowych, konstrukcyjnych, technologicznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).

6. Wykaz publicznych realizacji dzieł artystycznych (z zaznaczeniem pozycji niewymienionych w pkt I.3).
7. Wykaz wystąpień na krajowych lub międzynarodowych konferencjach naukowych lub artystycznych, z wyszczególnieniem przedstawionych wykładów na zaproszenie i wykładów plenarnych.

Wykłady na zaproszenie

- 7. Kongres Stowarzyszenia Germanistów Środkowej Europy w Bukareszcie pt.: „Verbindungen – Netzwerke – Synergien”; Universitatea Tehnică de Construcții București, 18-21.09.2024; Tytuł wykładu: *Auf der Suche nach Synergien zwischen Kommunikationsethik und anderen Geisteswissenschaften.*
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu MIĘDZY SŁOWAMI – MIĘDZY ŚWIATAMI pt.: „Komunikacja międzykulturowa w przekładzie”; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 20-21.04.2023; Tytuł wykładu: *Ironia Norwida jako translatorskie wyzwanie. Uwagi w oparciu o dwa niemieckie przekłady „Nerwów” autorstwa Petera Gehrisha.*
- Ogólnopolska konferencja naukowa pt.: „Kościół – edukacja – wychowanie”; Pokamedulski Klasztor w Wigrach, 10-11.05.2023. Tytuł referatu: *Kształcenie moralności komunikacyjnej jako wyzwanie współczesnej edukacji.*
- 6. Kongres Stowarzyszenia Germanistów Środkowej Europy w Olsztynie pt.: *Wende? Wenden!*; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 22-24.09.2022. Tytuł referatu: *Die Wende der Linguistik zur Ethik. Bemerkungen über Phraseologismen mit dem Potenzial zum ethischen Bewerten.*
- Międzynarodowa konferencja naukowa pt. „Soziologische, pragmatische und kulturelle Forschungsperspektiven in Sprache und Sprachwissenschaft; Uniwersytet Warocławski, 16-18.09.2021. Tytuł referatu: *Wer Ohren hat zu hören, der höre... Zum pragamtischen Mehrwert der das Zuhören betreffenden Phraseologismen aus Sicht der Axiolinguistik.*
- Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Komunikacja międzykulturowa w świetle współczesnej translologii”; Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 22-23.04.2021. Tytuł referatu: *O stylotwórczych możliwościach użycia języka w przekładzie artystycznym. Uwagi w oparciu o analizę niemieckiego tłumaczenia „Bema pamięci żałobnego-rapsodu” Cypriana Norwida.*
- Ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Cyprian Norwid – nowe rozpoznania”; Towarzystwo Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 05-06.11.2021. Tytuł referatu: *„Nerwy” Cypriana Norwida w niemieckojęzycznym przekładzie nieznanego autora... Studium przypadku.*

- Międzynarodowa konferencja naukowa pt.: „Aktuelle Trends in der phraseologischen und parömiologischen Forschung weltweit“, Uniwersytet Wrocławski, 27-29.05.2021. Tytuł referatu: *Gottes Mühlen mahlen langsam [mahlen aber trefflich fein]... Zum Bild Gottes in der deutschen Phraseologie.*
- Interdyscyplinarna konferencja naukowa z udziałem prelegentów zagranicznych pt.: „Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 18-20.10.2017. Tytuł referatu: *Der hl. Johannes Paul II. und sein Beitrag zur Kommunikationsethik.*
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.: „Media – Biznes – Kultura”, Gdańsk 12-13.10.2017. Tytuł referatu: *„Człowieczeństwo języka” według Dolfa Sternbergera. Uwagi o początkach dyskursu etyki komunikacji w powojennych Niemczech.*
- Ogólnopolska konferencja naukowa Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego pt.: „Innowacyjność w uczeniu się i nauczaniu języków obcych”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 4-6.09.2017. Tytuł referatu: *Etyka komunikacji w kształceniu językowym.*
- Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Język pisarzy VI: AKTY I GATUNKI MOWY”, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, 11-12.05.2017. Tytuł referatu: *Etyczne i nieetyczne aspekty aktów mowy w wybranych wierszach Wisławy Szymborskiej.*
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.: „Anfang”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 14-16.04.2016. Tytuł referatu: *„Wenn ich Vaterland denke...” Interpretatorische Bemerkungen in der Diskussion über das Original und die deutsche Übersetzung der Dichtung „Myśląc Ojczyzna” von Karol Wojtyła.*
- Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt.: „Translationswissenschaft zwischen Qualitätsmanagement und Übersetzungskritik / Translatologia między zarządzaniem jakością a krytyką przekładu”, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, 10-11.03.2016. Tytuł referatu: *Beeilen wir uns die Menschen zu lieben... O dwóch niemieckojęzycznych przekładach znanego polskiego wiersza.*
- Ogólnopolska Interdyscyplinarna konferencja naukowa pt.: „Kultura duchowa w języku i tekście”, Uniwersytet Warmińsko Mazurski w Olsztynie, 30.03-01.04.2015. Tytuł referatu: *Językowe sposoby wartościowania mężczyzny i kobiety w aforyzmach Gertrudy von le Fort.*
- I Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu CZŁOWIEK – SZTUKA – EDUKACJA, pt. „Twórcza ekspresja w edukacji XXI wieku”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 9-11.06.2014. Tytuł referatu: *Językowy obraz kobiety i mężczyzny w aforyzmach Gertrud von le Fort.*

- Ogólnopolska konferencja Komisji Językoznawczej Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego pt.: „Język – estetyka – sztuka”, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 11.10.2013. Tytuł referatu: *Sacrum – Przekład – Recepcja. O niemieckojęzycznym tłumaczeniu „Tryptyku rzymskiego” Jana Pawła II.*
 - Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt.: „Świat Rodziny. Perspektywa interdyscyplinarna”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, 23.05.2012. Tytuł referatu: *Język doświadczenia religijnego w rodzinie i przestrzeni społecznej. Rozważania językoznawcy.*
8. Wykaz udziału w komitetach organizacyjnych i naukowych konferencji krajowych lub międzynarodowych, z podaniem pełnionej funkcji.

Udział w komitetach organizacyjnych:

- Ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa pt.: „Kultura duchowa w języku i tekście”, Uniwersytet Warmińsko Mazurski w Olsztynie, 30.03-01.04.2015 (przewodniczący komitetu organizacyjnego, główny pomysłodawca konferencji).
 - Interdyscyplinarna konferencja naukowa z udziałem prelegentów zagranicznych pt.: „Święci i świętość w języku, literaturze i kulturze”, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, 18-20.10.2017 (członek składu kierownictwa naukowego konferencji).
 - Międzynarodowa konferencja naukowa z udziałem gościa specjalnego Anselma Grüna OSB pt. „Człowiek – duchowość – wychowanie”, Warszawa/Płock/Olsztyn, 03-05.10.2019 (członek komitetu organizacyjnego odpowiedzialny za przebieg działań koordynacyjnych w sekcji olsztyńskiej).
9. Wykaz uczestnictwa w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów krajowych lub zagranicznych, z podziałem na projekty zrealizowane i będące w toku realizacji, oraz z uwzględnieniem informacji o pełnionej funkcji w ramach prac zespołów.
10. Wykaz członkostwa w międzynarodowych lub krajowych organizacjach i towarzystwach naukowych wraz z informacją o pełnionych funkcjach.
- w latach 2016-2019 członek czynny Zespołu Etyki Słowa Polskiej Akademii Nauk;
 - od roku 2019 członek czynny Komisji Etyki Komunikacji Polskiej Akademii Umiejętności; w grudniu 2024 powołany do pełnienia funkcji zastępcy przewodniczącego Komisji;
 - członek czynny Stowarzyszenia Germanistów Środkowej Europy.

11. Wykaz staży w instytucjach naukowych lub artystycznych, w tym zagranicznych, z podaniem miejsca, terminu, czasu trwania stażu i jego charakteru.
12. Wykaz członkostwa w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism wraz z informacją o pełnionych funkcjach (np. redaktora naczelnego, przewodniczącego rady naukowej, itp.).
 - członek Rady Naukowej serii wydawniczej *Religion – Kultur – Wissenschaft* w wydawnictwie Peter Lang.
13. Wykaz recenzowanych prac naukowych lub artystycznych, w szczególności publikowanych w czasopismach międzynarodowych – **łącznie 3 recenzje**.
 - Katarzyna Lukas: *Das Weltbild und die literarische Konvention als Übersetzungsdeterminanten. Adam Mickiewicz in deutschsprachigen Übersetzungen*, Berlin 2009, [w:] „Acta Germanica Wratislaviensia”, 2010, 131, s. 212-214.
 - Marta Turska: *Internationalismen in der Fachsprache der Gastronomie und Kochkunst im fünfsprachigen Vergleich*, (Danziger Beiträge zur Germanistik Bd. 28), Peter Lang, Frankfurt/M. 2009, [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 2010, 23, s. 457-460.
 - Paweł Bąk: *Die Metapher in der Übersetzung. Studien zum Transfer der Aphorismen von Stanisław Jerzy Lec und der Gedichte von Wisława Szymborska*, Peter Lang, Frankfurt/M. 2007, [w:] „Studia Germanica Gedanensia” 2008, 16, s. 260-263.
14. Wykaz uczestnictwa w programach europejskich lub innych programach międzynarodowych.
15. Wykaz udziału w zespołach badawczych, realizujących projekty inne niż określone w pkt. II.9.
16. Wykaz uczestnictwa w zespołach oceniających wnioski o finansowanie badań, wnioski o przyznanie nagród naukowych, wnioski w innych konkursach mających charakter naukowy lub dydaktyczny.
 - na podstawie art. 341 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce powołany na członka Zespołu Doradczego Ministra Edukacji i Nauki (następnie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego) do spraw programów „Doskonała Nauka” oraz „Doskonała Nauka II” oraz niektórych spraw dotyczących środków finansowych przeznaczonych na finansowanie działalności upowszechniającej naukę; okres pełnienia funkcji: 21 grudnia 2021 – 31 grudnia 2024; decyzja Ministra o powołaniu na członka Zespołu: DPI-WSN.92.2279.2021

III. WSPÓŁPRA Z OTOCZENIEM SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

1. Wykaz dorobku technologicznego.
2. Współpraca z sektorem gospodarczym.
3. Wykaz uzyskanych praw własności przemysłowej, w tym uzyskanych patentów krajowych lub międzynarodowych.
4. Wykaz wdrożonych technologii.
5. wykaz wykonanych ekspertyz lub innych opracowań wykonanych na zamówienie instytucji publicznych lub przedsiębiorców.
6. Wykaz udziału w zespołach eksperckich lub konkursowych.
7. Wykaz projektów artystycznych realizowanych ze środowiskami pozaartystycznymi.

IV. DANE NAUKOMETRYCZNE

1. Impact Factor (w dziedzinach i dyscyplinach, w których parametr ten jest powszechnie używany jako wskaźnik naukometryczny).
2. Liczba cytowań publikacji wnioskodawcy, z oddzielnym uwzględnieniem autocytowań.

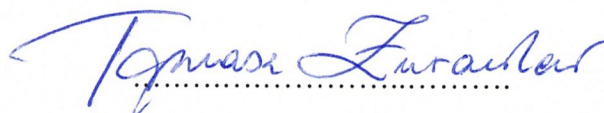
Liczba cytowań wg Google Scholar: 17 w tym 8 to autocytowania

3. Indeks Hirscha wg Google Scholar – 3

Informacje zawarte w pkt. IV powinny wskazywać również na bazę danych, na podstawie której zostały podane.

Przy wyborze tej bazy należy zwracać uwagę na specyfikę dziedziny i dyscypliny naukowej, w której kandydat ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Rada Doskonałości Naukowej informuje, że podawanie danych naukometrycznych – w opinii Rady Doskonałości Naukowej – jest wskazane i zalecane, wynika to także ze stosowanej powszechnie praktyki przez samych kandydatów ubiegających się o awans naukowy. Należy jednak podkreślić, że podane we wnioskach o wszczęcie postępowania awansowego dane naukometryczne nie mogą stanowić kryterium oceny dorobku naukowego Kandydata dla podmiotów doktoryzujących, habilitujących oraz samej Rady Doskonałości Naukowej, organów prowadzących postępowania w sprawie nadania stopnia lub tytułu. Zadaniem tych organów jest przede wszystkim ocena ekspercka dorobku naukowego Kandydata ubiegającego się o awans naukowy, zaś decyzja o nadaniu stopnia lub tytułu nie powinna być uzależniona od podania tych danych.

(podpis wnioskodawcy)